

MAGYARORSZÁGI KEGYES TANÍTÓREND

KECSKEMÉTI FŐGYMNASIUMÁNAK

TUDÓSÍTVÁNYA

az 1879/80-iki tanévről.

~~~~~

K Ö Z L I

Dr. POLÁK EDE

IGAZGATÓ.

---

*Flaurik Károlyms. VIII. oszt. t.
K. r. növendék papja.
1880.*

KECSKEMÉTEN,
NYOMATOTT TÓTH LÁSZLÓNÁL.

1880.

T A R T A L O M.

- A) Nézetek a jégeső tüneményéről.
- B) Archimed elvének bebizonyítása a Roberval-féle mérlegen.
  - I. Adatok a főgymnasium 1879/80-iki történetéhez.
  - II. A bevégzett tananyag.
- III. A főgymnasiumi ifjúságnak érdemsorozata.
- IV. Statistikai táblázatok.
- V. A jövő tanév megkezdésére vonatkozó értesítés.

A)

Nézetek a jégeső tüneményéről.

— — — *Vi tristia nubila pello ;
Vi freta concutio, nodosaque robora verto,
Induroque nives, et terras grandine pulso.*
Ovid Boreas éjszaki szélről.

I.

A légkör villámtüneteihez számították sokáig a jégesőt is; keletkezését az elektromosság hatásának tulajdonították; többet azonban erre nézve nem tudunk, mint azt, hogy a jégeső valóban zivatarral jár, vagy legalább esése alkalmával a légkör elektromossága rendkívül erősnek mutatkozik. Mi a jégeső képződését illeti, azt mindedig sűrű homály fedi; még nem sikerült a tudománynak azt szétoszlatni; a mily irtóztató csapás a jégeső a földmivesre nézve, ép oly nehéz a légtünetekkel foglalkozó természetbuvároknak annak megfejtése; jelenleg a vitzünetek közé sorolják.

A jég szemek nagyságukra nézve igen különbözők; estek már tyúktojásnyi nagyságú jég szemek, mogyorószemnyi nagyságúak azonban a legközségesebb; gyakran kisebbek is hullanak le; de azokat mint kevesebbé veszélyeseket figyelemre nem méltatják. Munkének nézete szerint a közép földrajzi szélesség alatt a jég szemek átmérője 2—3 centimetert tesz, nagyobbak pedig, milyeneket néha a jégeső után találnak, csak több összegomolyodott szemből állanak, s ezek gyakran jelentékeny nagyságúak; láttak már olyanokat, melyek körülete 16—18 centimetrynyi volt, mások $\frac{3}{4}$ kilogrammot sőt ennél többet is nyomtak. Bonnban 1822-iki május hó 9-ikén egy iszonyú zivatar alkalmával olyan jég szemek hullottak, melyek $\frac{1}{2}$ kilogrammnál többet nyomván, az egész vidéket tönkre verték; ugyanazon évben julius hó 9-ikén Trient városát oly jégesős zivatar hozta rémülésbe, melynek majd fél kilogrammnyi sulyu szemei a háztetők cserepeit összezúzták; még nagyobb jég szemek is voltak láthatók; igen valószínű azonban, hogy ezek itt a földön több jég szem összegomolyodása által képződtek.

A jég szemek alakja igen különböző, általában lobor vagy körte idomúak, egyik oldaluk hegyes, az átelleni félgömbidomu, néha lapult vagy szögletes is; esés közben csucsuk mindig fölfelé van fordítva, sulypontjuk ugyanis a nagyobb tömeg felé tart.

A jég szemek közepe átlátszatlan, tejszinű s a darához hasonló magból áll; ez átlátszó jégkéregbe van burkolva, melyen gyakran több réteget lehet megkülönböztetni; ezek néha váltakozva átlátszók s átlátszatlanok; sugár szerkezetű és szabálytalan hasábalakú jég szemeket is vettek már észre.

Igen valószínű, hogy a jég szem hómagva másképp keletkezik, mint annak jégkérgé; ezt azon körülmény igazolja, hogy néha a jég szemek belsőjében hódara alakú mag helyett idegenszerű anyagokat találnak zárva; így a vulkáni tűzhányás alkalmával homokot és vulkáni hamut találnak a jég szemekben; mi úgy történhetett, hogy az akkor eredt szél magával ragadta fölfelé ezen anyagokat, hol azok erősen meghűlvén a jég szemeknek középpontokul szolgáltak az által, hogy leestök közben a párák reájok levedvén a folytonos hűlés következtében szilárd állapotba mentek át. Irlandban 1822-ik évben a jégeső szeméiben vaskéneget láttak; hasonló eset Szibériában is fordult elő; mely tüneményt nehéz megfejtetni.

Sokáig azon vélemény tartotta fenn magát, mely szerint a jégeső csak nappal hullana; de későbbben bebizonyult, hogy a jégeső nemcsak nappal, hanem éjjel is szokott hullani; példák vannak erre nemcsak az újabb, hanem a régiebb korból is; mindazáltal a nappali jégesők gyakoriabbak, mint az éjjeliek.

Közönségesen a jég előbb hull le mint az eső, néha pedig egyszerre mind a jég, mind az eső; de sohasem vagy csak igen ritkán láthatni a jeget, ha már előbb bizonyos idő hosszáig esett. A jégeső legtöbbször csak néhány perczig tart, ritkább esetekben $\frac{1}{4}$ óráig is; de e rövid idő alatt is oly jelentékeny mennyiségű jég hull a légkörből le, hogy a föld színét néha több centimetryni magasságra borítja.

A jégesős felhők sajátos hamuszürke vagy sárgás szín által különböznek más zivatar-felhőktől, jelentékeny hosszúsági, területi és köbkiterjedésük mellett megjelenésük alkalmával rendkívüli elsötétedést okoznak. Főülletőkön itt-ott szabálytalan tömegek állanak ki, széleik pedig nagyon szaggatottak. E felhők többször igen mélyen járnak; a hegyi lakók ugyanis gyakran maguk alatt látják azon felhőket, melyekből a jég nagy mennyiségben hull a völgyekbe.

A jégzivatar közeledését sajátos csörömpölés jelenti, mely a felhőből hallható; e csörömpölést részint a jég szemek egymáshoz ütődése idézi elő, részint a viharok, melyek majdnem minden jég hullásnál szoktak támadni, s a felhőt különböző irányokban nagy sebessen hányni, vetni. E vihar, Kämtz

tapasztalatai szerint, a jégeső minden egyes megújulásánál erősségére nézve növekedik, mit azon ferde irányból ki lehet venni, melyben a jégszemek esnek.

Azon jégesők, melyek után a hőmérsék tetemesen alább száll, közönségesen csak keskeny földvön fölött terjednek el, melynek hossza mégis néha jelentékeny. Említésre méltó azon jégzivatár, mely 1788. évi július hó 13-ikán Franciaország és Hollandia nagy részét elpusztította; területi kiterjedését oly nagy gonddal vizsgálták, milyennel egyikét sem. Ugyanazon időben két egyenközü övalaku ágban haladott délnyugattól éjszakkélet felé; keleti ága keskenyebb volt, legnagyobb szélessége 5 francia mértföldnyi, legkisebb közel fél mértföldnyi, holott a nyugatinak legkisebb szélessége három, legnagyobbika pedig szintén csak öt mértföldre terjedett ki. A két ág közti térből, melynek szélessége körülbelül 5 mértföldnyi volt, csak erős zápor hullott. A zivatár déli Franciaországban a Pyrenaei hegyeknél korán reggel kezdődött, s 16 mértföldnyi sebességgel egy óra alatt Franciaországon és Hollandián keresztül vonult, közel 200 francia mértföldnyi úton haladva egész a balti tengerig, hol minden nyoma eltűnt. Minden helyen csak 7—8 perczig tartott e jégesés; Franciaországban 1039 helység pusztult el.

Igen valószínűtlen, hogy az egy s ugyanazon fölhő volt volna, mely e hosszú utat befutotta; hanem a tovarohanó vihar, mint az a zivataroknál általában történik, folytonosan támaszt új fölhőket, s aztán ezek borítják el a földet jéggel.

II.

Mi a jégeső megfejtését illeti, két nehézséget gördít elő e tünemény, u. m.: honnan támad ama nagy hideg, mely ott a magasban a vizet megfagyasztja? Továbbá, mint lehetséges az, hogy a jégtekecsek oly sokáig függnek a levegőben s csak akkor hullanak le, midőn tömegök jelentékenyen nőtt, holott kisebb alakjuknál is súlyosabbak, mint az általuk kiszorított levegő?

Ezen irtóztató tünemény nehézségeinek megfejtésével számos kitűnő természetvizsgáló foglalkozott; de mindeddig nem sikerült származása tekintében alapos nézetet felállítani. Volta, kinek nézete sokáig általános tetszésben részesült, ekként magyarázá a nagy jégtömegek képződését nyáron s a hóhatár alatt fekvő tájakon.

Midőn a fennlebegő fölhő nagyon sűrű, akkor annak felső része a nap hőugarait legnagyobb részt elnyeli, mire a vízhólyagocskák gyors párolgása következik, ezt pedig a fölhő fölötti száraz és ritkább levegő még inkább előmozdítja. E párolgás folytán Volta véleménye szerint oly nagy hideg keletkezik, melyben az alsó fölhőrétegek vízseppecskéi megfagnak s így a jégszemek alapját, az átlátszatlan magvát képezik. A fölhő fölületén fejlőd-

dött párák a száraz levegőbe emelkednek s ott egy más magasabban lebegő fölhőt hoznak létre, mely tevőleges elektromossággal van megtöltve, míg az alsó nemleges elektromosságú; e villámos ellentét következtében az alsó fölhőnek apró hópelyheket a felsőnek tevőleges elektromossága magához vonzza; fölszállván tehát a magasra, bejutnak a felső fölhőnek belsejébe, s ott jégburkot kapván, miután közlés által tevőleges elektromosságúakká lettek, a felső fölhő ismét eltaszítja azokat, az alsó pedig vonzza úgy, hogy ebbe visszatérvén, ismét új jégréteggel nagyobbodnak.

E föl- és lefelé tartó mozgás mindkét fölhőréteg közt több óráig tart, mi alatt a szemek nagyobbodnak, a reájuk rakódó leverődések ugyanis jéggé változnak, míg végre oly nagyokká lesznek, hogy a fölhő elektromossága nem tarthatja tovább egyensúlyban a levegőben; ekkor a földre hullanak s alanti hőmérséköknél fogva esések közben is nagyobbodnak.

Jöllehet, e nagyon elmés nézet szerint a jégeső alkalmával előfordulni szokott legtöbb tüneményt meg lehet fejteni: mégis behatóbb észlelésnek sikerült annak tarthatatlanságát kimutatni. Prechtl és Bollani bebizonyították, hogy a fölhő párolgása nem idézhet elő olyan hideget, mely a cseppeket megfagyaszszza, minthogy a párolgást eszközző napsugarak a hőmérsék fogyátékát valóban kipótolják; kimutatták továbbá, hogy a könnyed testeeskék föl- és lefelé tartó mozgása már a villámos fémlap és vizsík között sem lehetséges; tehát annál kevésbbé történhetik az az előbbi esetben; minthogy itt a víz és a testeeskék közti tapadás igen jelentékenynyé válik, s épen azért a jég szemeknek két felhő közti mozgása igen valószínűtlen. Azonkívül föl nem lehet fogni, mint lehetséges az, hogy a fölhők oly nagy villámos feszültsége mellett az elektromosság azonnal az egyikből át nem megy a másikba, midőn a jég szemek köztük oly jó vezetési összeköttetést hoznak létre; de nem is tapasztalta még eddig senki a jég szemek ilyenén mozgását, holott azt, ha csakugyan léteznék, főleg a hegyeken sokszor észre kellett volna venni; senki sem találta még a jégeső szemeket a magas hegyek fái vagy kiálló sziklái alatt, hova mégis fölfelé tartó mozgásuk alkalmával a fölhőnek tovahaladása közben föl kellett volna jutniok.

Buch Lipót a tudós természetbuvár egy más elméletet állított fel; e szerint a nap hő sugarainak erős hatásánál fogva a föld nedves talajáról fölszálló légáram nagy sebességgel jut fel a magasra, hol nagy mennyiségű párái gyorsan megsűrűdnek s aztán mint cseppek lefelé esnek; de minél mélyebben esnek, annál gyorsabban a folyton fölfelé iramló meleg légáramokban elpárolognak úgy, hogy annak következtében olyan hideg támad, mely a csöppecské hátra maradt részeit megfagyasztja; e megfagyott csöppecské esések közben új leverődések folytán nagyobbodnak, mert hőmérsékök akkor is, midőn már a föld színére esnek, $\frac{1}{4}$ –4 foknyi a fagyponat alatt; kell tehát,

hogy a felületekre lecsapódott párák szilárd halmaz-állapotba térjenek. E nézet szerint lehet igenis azon tüneményt megfejtteni, hogy a jégeső leggyakrabban azon vidékeken képződik, hol a légáram a legélénkebben száll föl; de arra nézve tesznek ellenvetést mások, hogy a már megalakult esőcseppek megfagyásuk alkalmával jéggömböcskékké válnak, s nem vehetik föl azon hóféle alakot, melyet a jég szemek belseje mutat; aztán lehetetlen fölfogni, miként történhetik, hogy a lég közönséges nedvességi állapotában olyan hideg támadjon, melyben a cseppecskéknek meg kellene fagyniok; ép oly kevésbé fogható meg, mikép lehetséges az, hogy a jégeső oly hosszú országterület fölött terjedjen el, mint az előbb felhozott jégeső?

Egy más, Kämtz által föllállított elmélet a nyáron képződni szokott jégesőről azon hasonlóságból indul ki, mely a nyári zivatarokkal és jégesőkkel járó tünemények közt létezik; azon napokon ugyanis, melyeken a jég esik:

a) Nagy nyugalom uralg a légkörben, különösen annak felső rétegeiben; a fölhők az ég boltozata alatt még akkor is nyugton állanak, midőn az alsó légrétegekben szél fú.

b) A nap hősugarainak hatása élénk, a hőmérsék magas, a légkör a párateltséghez közeledik; miért is a nedves lég nagy gyorsasággal felszáll, s pedig annál inkább, minthogy tapasztalás szerint a hőmérsék fölfelé olyan napokon sokkal gyorsabban fogy, mintsem kellene a hófogyatkozás közönséges törvényei szerint fogynia. A fölszálló légáram által nagy mennyiségben oly jelentékeny magasságra vitt párák ugyanott nemcsak csepökké, hanem már hópelyhekké is válnak, s ezek hozzák létre ama fehéres s mindinkább terjeszkedő fűrtfölhöket. Mert tegyük föl, hogy a magasság, melyen a hőmérsék a jégeső napján egy C. fokkal fogy, 80 meternyi, s legyen a föld talajának hőmérséke 25 C. fok, akkor 2000 meternyi magasságon bizonyára 0. foknyi hőmérsék uralg, s 4000 meternyi magasságon, hol körülbelül a fűrtfölhők járnak, már —25 C. foknyi, tehát olyan hőmérsék, melyben okvetetlenül kell jégnek képződnie. Bizonyos továbbá az is, hogy akkor, midőn a párák cseppfolyós és szilárd halmaz állapotba térnek, a hó kiszabadul, s a nap beeső sugaraival együtt a fölhőnek hőmérsékét emeli; de a hőnek ezen növekedését azon hófogyatkozás egyenlíti ki, mely az által támad, hogy a fölhőnek felső oldala a levegőnek felsőbb ritka rétegeibe nagy mennyiségű hőt sugároz ki.

Ezen állapot főleg ott fordul elő, hol a helyi viszonyok a nedves légtömegek fölszállását elősegítik, mint p. az elzárt völgyekben, hol a hegyek falai a felszálló áramot az oldaláramok ellen védik. Ha most a felső régiókban valamely oldalról élénk légáramok hatolnak be, az egyenlőtlen hőmérsékű légrétegek gyorsan összekeverednek, minek következtében nagy leverő-

dés keletkezik, a hideg légtömegek a mélységbe sülyednek, s itt a fölszálló párákban hirtelen új leverődést eszközölnek; e közben támadhatnak forgószelek, ezek a legeslegelőbb képződött hópelyhecskéket ide s tova hányják, s így nagyobb tömegekké összegöngyölitik, melyek mégis gyakran esések közben alsó régiókban a fölszálló meleg légáramban megolvadnak, s mint esőcseppek a föld színére jutnak, vagy ismét párákká változván épen le nem hullnak. Csak akkor akadályoztatik a párolgás, midőn az alsó légrétegek igen nedvesek, s egyidejűleg a lezuhanó hideg légtömegek igen lehűtik a levegőt, a jég szemek esések közben nem olvadnak meg, hanem azon egymást érő leverődések, melyek a nedves légrétegekben hideg fölületökre rakodnak, hirtelen megfagynak s a jég szem átlátszatlan hóalakú magva körül vastag s átlátszatlan kérget képeznek. Tapasztalás által igazolt tény az is, hogy ugyanazon jégesés alatt a szemek kisebbek voltak a hegyek tetején, mint a völgyekben; e szerint a jég szemek ép úgy nagyobbodnak esésük közben, mint az esőcseppek.

Ha a szelek könnyed szilárd testecskéket, milyenek p. a polyva, homok, hamu, jelentékeny magasságra fölvisznek, akkor ezek mintegy középpontokul szolgálhatnak a reájok lerakódó jégnek, mint ez tudunkra történik, midőn a jegőczödéshez közel álló folyadékba szilárd testeket teszünk, melyekre azonnal apró jegőczkék rakodnak. A gyorsan egymást követő leverődések a jég képződésekor erős elektromosság fejlődésével járnak, mely a villámot és dörgést, a nyári jégzivatar kísérait hozza létre. Azon hideg, mely minden jégeső után be szokott állani, könnyen fölfogható, ha tekintetbe vesszük, hogy a jég a fölállított nézet szerint csak akkor juthat a földre, midőn a légkör hőmérséke jelentékenyen alábbszállott. A fölülről lefelé rohanó s a jég szemek olvadását akadályozó hideg légáram okozza a jégeső beállása előtt a zőrejt, csörömpölést, valamint azt is, hogy a fölhők alább szállanak és a rajtok gyakran észlelhető fűrtalakat fölveszik. Helyi viszonyok e tünemény egész folyamatára jelentékeny befolyást gyakorolhatnak; csak ily helyi körülményeknek tulajdonítandó, hogy ezen irtóztató csapás némely vidékeket igen gyakran, másokat ritkán vagy épen nem ér.

Vogel magyarázata e tüneményt illetőleg sokban megegyez ezen utóbival; ő tapasztalta ugyanis, hogy a vizpárákat is a fagyponon túl lehet hűteni a nélkül, hogy jéggé válnának; ha tehát olyan felhőbe, melyben a víz hóllyagok hőmérséke már is a fagyponon alul áll, más magasabban lebegő felhőből jég szemek jutnak, ezek a túlhűtött párákat hirtelen jéggé fagyasztják, épen úgy, mint midőn a megolvasztott alkénecssavas szikélegbe dobott jegőczdarab rögtön megindítja a jegőczödést. Vogel nézete szerint tehát valami ismeretlen okok a fölhőket a fagyponon túl hűtik, s ekkor a legesekélyebb ok elég a jég tömegek képződésére. Mint azt a Wollaston-féle kryo-

phornál tapasztaljuk; midőn ebben a megfagyáshoz már-már közel álló vizet kevéssé megrázzuk: azonnal kezdenek benne a jegőzők uszkálni; tehát már a csekély rázás képes a jégnek tömeges képződését megindítani; ugyanezt teheti a légben uszó túlhűtött párakkal a hirtelen oda rohanó szél.

Említésre méltó még azon újabb elmélet, melyet a jég képződéséről Mohr Fr. állított föl; *) alapul pedig azon tények szolgálnak neki, hogy a hőmérsék magasabb légrétegekben valóban rendkívül gyorsan csökken; Barral és Bixio egy léghajózás alkalmával azt tapasztalták, hogy 19,500 lábnyi magasságon a hőmérsék — 35, s 21,000 lábnyi magasságon már — 39 C. foknyi; továbbá körülbelül 18,000 lábnyi magasságon a vízgőz térfogata az ott uralgó hőmérsékeknél fogva 2—300,000-szer nagyobb, mint az egyenlő mennyiségű cseppfolyós vízé; tehát, midőn ott a vízgőz sűrűdése beáll, akkor az rendkívüli térfogat-kisebbedést szenved úgy, hogy 1 köbméter vízgőz csak 3—3.5 köbcentiméter vizet ad. E térfogat-változás, vagyis ür-képződés tulajdonképen oka minden itt beállani szokott tüneménynek. Ezen ür, mondja Mohr, csak oldalvást és felülről tölthető ki; a felső s az oldalt fekvő légtömegek, mint hidegebbek nagy erővel nyomulnak be e légritkított térbe, hol hidegük új gőzsűrítést vagyis térfogat-kisebbedést hoz létre, mi okul szolgál arra, hogy oda ismét új, még magasabb és hidegebb régiókból jövő légtömegek tolujanak.

Ha most a már cseppfolyóssá vált vízbe — 35 C. fokú légtömegek nyomulnak: azonnal kezdődik a jégképződés, s roppant mennyiségű esőcseppek fagnak jéggé. Az ily hideg légáramban képződött jég szemek hőmérséke még 6—8 fokkal szállhat a fagypontra alá, s midőn a vízhólyagokkal telt alsóbb légrétegeken esnek keresztül, még kívülről is a leverődés következtében nagyobbodnak.

Mindazon tüneményeket azonban, melyek a jégesők alkalmával szoktak előfordulni, nem lehet még kielégítőleg megfejteni; így nem tudunk azon kérdésre felelni, mint történik az, hogy egyes jégesők, mint az előbb leírt 1781-ik évi hosszirányban oly jelentékeny kiterjedést nyerhetnek; nyilván több szokatlan körülmény működött itt közre.

III.

Még valamit a jégzivatark évi fölosztásáról s a jégvárókról. Igen nehéz valami határozottat a jégzivatark fölosztásáról mondani, mert nehéz a daraesést a jégesőtől megkülönböztetni; minthogy az előbbi némely esetekben télen és tavaszkor nagyobb szemű, mint a jégesőnek azon szemei, melyek nyáron hullanak, s ezek bizonyosan nem számíthatók a daraesőkhöz.

*) Pogg. Ann. Bd. CXVII.

A térítők közt 667 meternyi magasságon a tenger színe fölött nagy ritkaság a jégeső; minthogy ott a hőmérsék a földtöli távossal nem oly szokatlan módon fogy, mint a mérsékelt földöv szárazulatain, tehát a lehulló jég szem elég hosszú ideig fog a melegebb légrétegekben tartózkodni, hogy tökéletesen fölolvadjon. Ugyanazon oknál fogva a térítőkön kívül fekvő kisebb földrajzi szélességek alatt is ritkábban fordul elő a jégeső. Nagyobb földrajzi szélességek alatt, p. a 40 és 55-ik szélességi fokok között a jégeső mindenütt látható, néhány vidék kivételével, hol különös helyi viszonyoknál fogva vagy épen nem, vagy igen ritkán szokott megjelenni, mint p. Schweiz némely völgyeiben. A magas éjszakra a légkör páratartalma mindig csekély s az esőcseppek is kicsinyek, tehát itt a dara képződhetik ugyan, de épen nem a nagyobb szemű jég; e csekély páratartalom egyszersmind oka annak, hogy a zivatarok száma annál kisebb, minél tovább megyünk éjszaka felé; így Grönlandban hat év alatt egyetlen egy zivatart tapasztaltak.

Jónak véltük e helyen néhány szót a jéghárítókról is mondani. 1820. év óta kezdették a jéghárítókat használni; ezek által szerették volna a veteményes földeket és szőlőhegyeket a jég ellen megvédeni: magas fapóznák voltak e jéghárítók, melyeknek fémcsucsairól szalmakötél lógott le a földre. Feladatuk lett volna az elektromosságot, Volta nézete szerint, a jégképződésnek főokát a légkörből levezetni s így a jégeső keletkezését megakadályozni; de az kikerülte a vizsgálók figyelmét, hogy a szalma rossz villamvezető, hogy a fáknak, mint magasabb tárgyakkal, a póznáknál sokkal hathatósban kellene működniük, s a jég mégis épen úgy szokott esni az erdős vidékeken, mint a városokban, hol sok a villámhárító; továbbá, hogy azon esetre, ha az elektromosság a jégképződésnek valóban oka volna, csak úgy tehetnének a jéghárítók jó szolgálatot, ha azok, kik hasznukat akarnák venni, szalmakötelek helyett fémsodronyokat alkalmaznának s nagyobb földterületeket látnának el a hárítókkal; mert különben lehetetlen volna egyetlen egy mezőt néhány jéghárító által megvédeni, ha a szomszéd földeken egy hárító sem volna fölállítva. Azonban daczára annak, hogy a tudomány férfiai e jéghárítók tényekkel bebizonyított hatástalanságát a leghatározottabban kimondották: mégis Franciaország, Szavoya szőlőhegyein, Wallis Cantonban s még Németország némely részeiben is sokan s pedig nagy költségekkel állítottak föl ilyen hárítókat, erősen védve vészvárító erejüket, ezzel azonban arról is adtak bizonyosságot, mily hiszékeny a tanulatlan sokaság, mennyire képtelenné teszi az embereket az igazság megismerésére s a tényeknek körültekintéssel járó vizsgálására az előítélet; minthogy mindent, a mi előítéletökkel összeköttetésben áll, másként látnak és hallanak, mint az előítélettől ment ember.

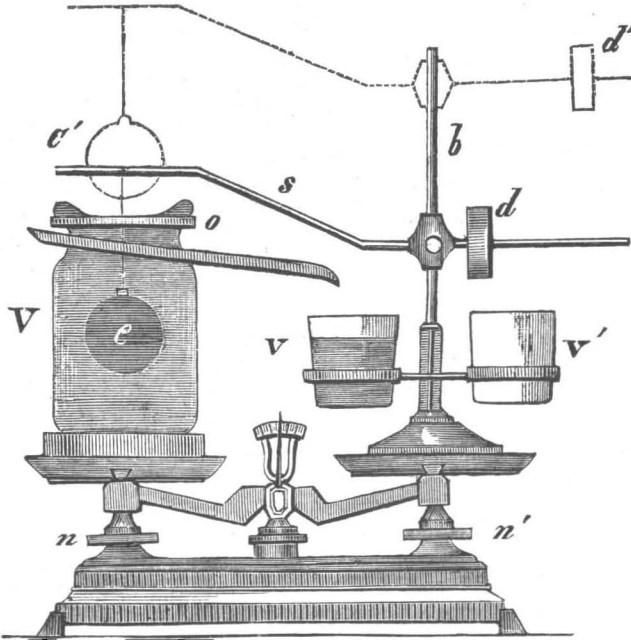
B)

Archimed elvének bebizonyítása Sire G. szerint.

Repertorium für Experimental-Physik.

(München, 1874.)

Mielőtt Archimed elvének bebizonyításához fognánk: jónak tartottuk azon mérleget előbb ismertetni, mely e bebizonyításnál teendő kísérletekre alkalmaztatik; ez az úgynevezett Roberval-féle mérleg (1. ábra;) ezen is a

(1. ábra.)

mérlegrúd két egyenlő karu emeltyű, mint a kalmármérlegen, csak hogy karjainak végei fölfelé görbülnek, s azokra vannak illesztve a csészék; a mérleg nyelve is fölfelé áll s az izezetet felező ponton mutatja a mérlegrúd vízszintes helyzetét; azonkívül vannak n és n' , fatámasztékok, melyekkel a csészéket meg szokták támasztani, hogy a forgási tengely surlódását és eltompulását kikerüljék.

Ismervén a mérleget, áttérhetünk most a fennérintett tárgyra: ismeretes előttünk azon híres tétel, melyet Archimedes a nagy görög tudós Kr. e. 250-ben állított fel s nevéről Archimedes tételének neveztetik; ismeretes továbbá annak igazolása a hignyugvástani mérleg által; lássuk most, mint lehet azt bebizonyítani a Roberval-féle mérlegen.

I. Kísérlet. — A Roberval-féle mérleg egyik csészéjére súlyos talapzatú s — b — tetőirányos oszloppal ellátott tartót állítunk; az oszlopra pedig a föl és alá tolható — s — keresztpálczát kellő helyen erősítjük. A tartó eléggé tömör, hogy mind maga, mind az egész készülék szilárdul megállhat a csészén, ha — s — pálcza végére valami szilárd testet függesztünk. Ugyan e tartóra réz foglaltványban két üvegpohár — v és v_1 — van erősítve; e foglaltvány — b — oszlop körül úgy forgatható, hogy az üvegpoharak 180 foknyi forgatás után egymás helyeit fölcserélhetik.

A mérleg másik csészéjére — V — üvegedényt helyezünk, melynek fölső szélei oly gondosan ki vannak köszörülve, hogy azt — o — fődő tökéletesen elzárhatja. Valamivel alább vékony sárgarézpléhből körídomú lejtős csatorna van az üvegedényhez illesztve, hogy azon az edényből kiszorított víz — v — pohárba lefolyhasson. — V — edényt megtöltjük vízzel úgy, hogy fölöslege kifolyjon, s midőn a fődőt reá teszszük, egészen tele legyen vízzel. A kifolyó víz az üvegpoharak egyikébe ömlik; midőn a víz folyása egészen megszűnt, a pohár tartalmát kiöntjük.

A fődő két félkörény idomú részből áll; ezek úgy vannak készítve, hogy midőn egymáshoz illesztetnek, a középpontban kis körídomú nyílás maradjon, melyen keresztül — c — testnek felfüggesztési fonala mehessen. E testet a kísérlet kezdetén — c_1 — helyzetbe hozzuk, vagyis — s — keresztpálczát — b — oszlop felső végén megerősítjük.

Ezen előkészületek után a mérleget egyensúlyba hozzuk. Legyen P a bal, P_1 pedig a jobb csészén elhelyezett darabok sulya; akkor mindenek előtt

$$P = P_1.$$

Erre következik — c — testnek bemártása a vízbe, mi — s — pálczának letolása által történik. Hogy e pálczát kényelmesen föl- és letolhassuk, a mérlegcsészék alá alkalmas fatámasztékokat teszünk; azután a fődőnek mindkét felét gondosan eltávolítjuk és — s — pálczát lassan minden lökés nélkül toljuk lefelé; ekkor a víz — v — edényből a csatornába s innen az üvegpoharak egyikébe ömlik. Midőn a test egészen elmerült, — s — pálczát megerősítjük s a fődő mindkét felét ismét — v — edényre teszszük, bevárván, míg a víznek utolsó cseppjei lefolytak; világos, hogy ekkor a baloldal vize bizonyos — p — részt veszített sulyából; de ugyanazt a jobboldal nyerte. Jelölje — x — azon lökést alulról fölfelé, melyet ekkor a víz fölhajtó ereje — c — testnek ad.

Ha e lökés valóban a kiszorított víz sulyával egyenlő; akkor az egyensúly a mérlegen — c — test bemártása által nem fog megzavartatni; mert, ha a test baloldalon bizonyos erő által fölhajtatik, mely a víz — p — sulyával egyenlő; akkor a jobboldalra jutott sulynak kell a nevezett erőt egyensúlyoznia, s ennek következtében a két mérlegcsésze között az egyensúly

megmarad. Valósággal igazolja ezt a kísérlet; mert, ha a mérlegcsészék támasztékait elmozdítjuk: a mérleg mégis egyensúlyban marad; kell tehát ezen egyenletnek állania

$$x = p \dots \dots \dots (a)$$

vagyis a folyadékba mártott test olyan lökést szenved alulról fölfelé, mely nagyságára nézve a kiszorított vízmennyiség súlyával egyenlő.

Jóllehet oly egyszerű s világos e levezetés: mégis egy más körülmény is veendő itt tekintetbe. Azon alulról fölfelé ható lökésnek ugyanis egyenlő s ellenirányú hatás felel meg, mely a baloldali csészén álló edény fenekére nyomást gyakorol, s e nyomás pótolja a víz — p — súlyvesztését, melyet az előbb nevezett edény a — c — test bemártásakor szenved. Jelölje — x — a lökést alulról fölfelé, s — x_1 — a megfelelő nyomást az edény fenekére: akkor a bal- s a jobboldalon működő erők eredői

$$(P - p + x_1) \text{ és } (P_1 + p - x)$$

s az imént tett kísérlet csak ugyan mutatja, hogy mind a két eredő egyenlő.

Ezen egyenletből

$$(P - p + x_1) = (P + p - x)$$

következik, hogy

$$x + x_1 = 2 p \dots \dots \dots (b)$$

vége (a) és (b) egyenletekből foly

$$x = x_1$$

s ez annyit jelent, hogy az edény fenekére ható nyomás növekedése, midőn abban valamely test a vízbe mártatik, egyenlő a víz által a bemártott testnek adott lökéssel.

Ha olyan testtel van dolgunk, melynek tömötsége kisebb a víz sűrűségénél: akkor azon fonalat, melyen — c — test függött, szilárd sodronnyal cseréljük fel, s ennek egyik végét — s — pálczához, a másikat pedig — c — testhez erősítjük. E sodronnyak eléggé erősnek kell lennie, hogy a testnek elmerülését, — daczára a víz felhajtó erejének — eszközölje; s ekkor a kísérlet ép úgy fog sikerülni, mint azon testtel, melynek tömötsége nagyobb a víz sűrűségénél.

Az előbb levezetett — b — egyenletnek helyességét a következő kísérlet fogja igazolni.

Második kísérlet. Miután a vízből kivett testet gondosan megszáritottuk: azt ismét úgy mint előbb — c , — nélfelfüggesztjük; ha a felfüggesztett test nagyobb súlyú: akkor a jobboldalon létező részletek csak akkor lesznek biztos egyensúlyban, ha azok tartója is megfelelő súlylyal fog birni. De, hogy a mérleget túl ne terheljük s ez oknál fogva a test tömegét lehetőleg kisebbítsük: igen czélszerű — s — pálczát a jobboldalon meghosszabbítani s egy ide oda tólható ellensúlyt reá alkalmazni. Ha a test súlya s az általa

kiszorított viznek térfogata az előbb tett kísérlet által meg vannak határozva, akkor könnyű — d és d_1 — helyeket megtalálni, melyekre az ellensúlyt a meghosszabbított — s — pálczán tolni kell, hogy a testnek bemártása előtt s azután is az egész jobboldali szerkezetnek súlypontja — b — oszlopba essék.

Hogy a súlypont az ellensúly eltolása által tovább vitetik; annak a szerkezet súlyára semmi befolyása sincs, sőt az előbb nyugvásba hozott mérleg egyensúlyát sem változtathatja meg.

Midőn a testet — c' — helyzetbe hoztuk, a fődöt eltávolítjuk s — V — edényben csak annyi vizet hagyunk, mennyi a test elmerüléséhez szükséges. A test elmerülésekor a víz fölszine az edényben csak emelkedni fog, de nem lép ki belőle, mint az előbbi kísérletnél.

Mindezek után az egyensúlyt a mérlegen helyre állítjuk; s ha ismét — P — vel a baloldal súlyát jelöljük, — P_1 — gyel pedig a jobboldalét, áll ezen egyenlet

$$P = P_1.$$

Azután a támasztékokat teszszük a mérlegcsészék alá, és — s — pálczát letoljuk, míg — c — test egészen elmerült.

Ekkor a test térfogatával egyenlő vizoszlop fog emelkedni, mi által — x_1 — fenéknyomás — V — edényben növekedik, míg ugyanakkor — c — test ép oly nagy lökést szenved alulról fölfelé; az erők eredői tehát a bal- és jobboldalon ($P + x_1$) és ($P_1 - x$). Ezeknek különbsége azután

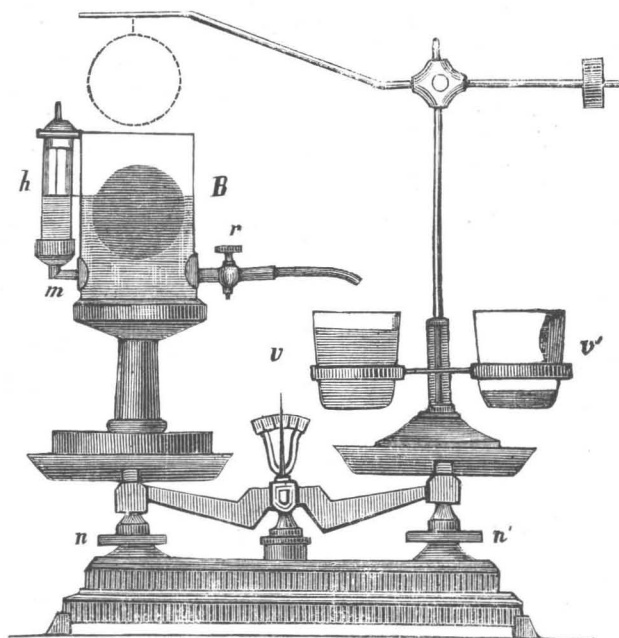
$$(P + x_1) - (P_1 - x) = x + x_1 = 2 p.$$

Ha a viz mennyiség — p — súlya, mely az első kísérletnél — V — edényből kifolyt, tudva van, s ha kétszer oly nagy súlyt fektetünk a mérleg jobboldalára: azt fogjuk tapasztalni, hogy a mérleg a támasztékok eltávolítása után egyensúlyban marad.

De még pontosabban is lehet ez ügyben eljárni, ha t. i. az egyik üveg-pohárba — p — súlyú vízmennyiséget öntünk, mely a víz lökését — c — testre kiegyenlítse, s ugyanannyi vizet a másik pohárba is, hogy pótolja a fenéknyomás növekedését — V — edényben.

Harmadik kísérlet. Ha a test tömötsége nagyobb mint azon folyadék sűrűsége, melybe mártatik: akkor az a folyadékban alámerül s az előbb tett két kísérlet mutatja azon tünetenyeket, melyek ez esetben jönnek létre. De ha a testnek tömötsége kisebb a folyadék sűrűségénél: akkor csak annyira merül el, míg súlya egyenlővé válik a helyéből kiszorított víz lökésével, azaz a test ekkor úszik. Ezen egyensúlynak első feltétele az, hogy a test annyira elmerüljön, míg a folyadékból oly nagy térfogatot kiszorít melynek súlya ép oly nagy mint az övé.

Ezen egyenlőséget következőképen bizonyítjuk be, (2. ábra.)

(2. ábra.)

Miután a mérlegcsészéket alátámasztottuk: a jobboldalura ismét azon készülékeket helyezük, melyeket az előbbi kísérleteknél használtunk; a felfüggesztett test mindig egy üres sárgarézgömb; a baloldali csészére s pedig a föl s alá mozgatható állványára — B — üvegedényt; ezen edény két oldalcsővel van ellátva, az egyik — m — derékszög alatt emelkedik fölfelé, hogy a folyadék felszínét mutassa; a másikon — r — kifolyási csap látható. Azután — B — edénybe a pontosan meghatározott magasságig vizet öntünk. E célra — h — cső fenn parafa-dugaszszal van elzárva, melynek középpontján keresztül egy fémszeg van szúrva, ez alul csúcsban végződik. Ha e csúcs a beöntött viznek felszínét érinti: akkor az mintegy jelzőül szolgál. Ha az egyensúly helyre van állítva s a baloldalon — P — a súly, a jobboldalon pedig — P_1 —; akkor, mint előbb, áll ezen egyenlet:

$$P = P_1 \dots \dots \dots (c)$$

A mérlegcsészék alá ismét a támasztékokat tesszük s — c — testet — s — pálczáról lassan — B — edénybe sülyesztjük. A szabadon bocsátott test bizonyos mélységig a vízbe süpped, mi alatt ennek felszíne mind — B — edényben mind — h — csőben felszall. A kísérlet hátra levő része abból áll, hogy a víz eredeti felszínét ismét helyre állítjuk.

E czél elérésére megnyitjuk — r — csapot s addig eresztjük ki a vizet, míg felszínét — h — csőben a fémszeg csúcsa nem érinti; ekkor bizonyos vízmennyiség balról jobbra ment át, melynek térfogata épen a — c — test bemártott részének térfogatával egyenlő. Ellenben — c — test, mely előbb a jobboldalon volt, most a baloldalon van. Ha a test csak akkor úszik a vízben, midőn abból olyan térfogatot kiszorít, melynek súlya ép oly nagy, mint az övé: akkor az előbb megtörtént helycserélés által nem szabad az egyensúlynak megzavartatnia a mérlegen. Ha a támasztékokat a mérlegcsészék alól eltávolítjuk, azt fogjuk csakugyan találni, hogy az egyensúly a mérlegen még mindig fennáll.

Ha p , a — c — testnek, — x — pedig a kiszorított víznek súlya: akkor az eredők a mérleg bal- s jobb oldalán:

$$(P + p - x) s (P_1 - p + x).$$

Mint hogy a kísérlet bebizonyította, hogy

$$P + p - x = P_1 - p + x$$

akkor a (c) képlet alapján

$$x = p,$$

a mi bebizonyítandó volt.

Polák Ede.

I.

Adatok a főgymnasium történetéhez.

1) A tanárkar s az abban történt változás.

A magyarországi kegyes tanítórend főtisztelendő kormánya Cserei Józsefet Kolozsvárra helyezte át, ide pedig Podolinból Marecker xav. Ferenczet küldötte; s így a kecskeméti r. kath. főgymnasiumban mint tanárok működtek e tanévben:

1) **Polák Ede**, kegyes tanítórendi áldozár, tiszteleti kormánysegéd, szépműv. és bölcsészettudor, a kir. m. term. tudományi társulat rendes tagja, igazgató, rendes tanár; tanította a természettant a 7. és 8. osztályban hetenkinti 10 órában. — Tanárkodásának évszáma 41.

2) **Kutserik Sándor**, kegyes tanítórendi áldozár, rendes tanár, kalocsai főszentszéki ülnök, koronával díszített arany-éremkereszt tulajdonosa; tanította a latin nyelvet a 6. és 7. osztályban hetenkinti 12 órában. — Tanárkodásának évszáma 52.

3) **Végh kal. József**, kegyes tanítórendi áldozár, szépműv. és bölcsészettudor, rendes tanár, a 4. oszt. főnöke; tanította a latin nyelvet s

mennyiségtant 4. és 5. osztályban hetenkinti 19 órában. — Tanárkodásának évszáma 40.

4) **Tóth Pál**, kegyes tanítórendi áldozár, rendes tanár, 2. oszt. főnöke; tanította a latin nyelvet 2., a görög nyelvet 6., a földrajzot 3. s a történelmet 7. osztályban hetenkinti 18 órában. — Tanárkodásának évszáma 23.

5) **Réti Márton**, kegyes tanítórendi áldozár, a k. m. term. tud. s a magy. történelmi társ. rendes tagja, tanár, főgymn. hitszónok, jegyző s az ifjúsági könyvtár öre; tanította a hittant 1. 2. s a négy felső, a magyar nyelvet 2., a történelmet 5. s a szépirást 1. 2. osztályban hetenkinti 18 órában. — Tanárkodásának évszáma 13.

6) **Feld Vilmos**, kegyes tanítórendi áldozár, a k. m. term. tud. társulat rendes tagja, tanár, 1. oszt. főnöke, a vegytani szertár s a természetrajzi gyűjtemények öre; tanította a mennyiségtant, rajzoló mértant s földrajzot 1., a természetrajzot 1. 4. 5. és 6. osztályban hetenkinti 20 órában. — Tanárkodásának évszáma 12.

7) **Kövessy Kálmán**, kegyes tanítórendi áldozár, rendes tanár, a magy. történ. társulat rendes tagja, 8. oszt. főnöke; tanította a német nyelvet és mennyiségtant 3., a földrajzot s rajzoló mértant 2., a történelmet 4. 6. és 8. osztályban heti 20 órában. — Tanárkodásának évszáma 10.

8) **Lauch nep. János**, kegyes tanítórendi áldozár, tanár, a k. m. term. tud. társ. rendes tagja, 6. oszt. főnöke s a természettani szertár öre; tanította a német nyelvet 4., a mennyiségtant 6. 7. 8. s a természettant 3. osztályban hetenkinti 17 órában. — Tanárkodásának évszáma 10.

9) **Balácsi József**, kegyes tanítórendi áldozár, tanár, 7. oszt. főnöke s a gymnasiumi könyvtár öre; tanította a lat. nyelvet 1., a gör. nyelvet 7. 8. s a ném. nyelvet 8. osztályban hetenkinti 18 órában. — Tanárkodásának évszáma 11.

10) **Nagy Alajos**, kegyes tanítórendi áldozár, rendes tanár, a rendi növendékek tanfelügyelője; tanította a magy. nyelvet 7., a lat. nyelvet s bölcsészetet 8. osztályban hetenkinti 11 órában. — Tanárkodásának évszáma 12.

11) **Keszthelyi Endre**, kegyes tanítórendi áldozár, a budapesti gyorsíró-egylet lev. tagja, rendes tanár, hitelemző; tanította a hittant 3. és 4., a magy. nyelvet 4. 5. 6. és 8. osztályban hetenkinti 17. órában. — Tanárkodásának évszáma 10.

12) **Marecker zav. Ferencz**, kegyes tanítórendi áldozár, tanár, 5. oszt. főnöke; tanította a magy. nyelvet 3., a gör. nyelvet 5. s a ném. nyelvet 5. 6. és 7. osztályban hetenkinti 18 órában. — Tanárkodásának évszáma 9.

13) **Kopcsányi Jakab**, kegyes tanítórendi áldozár, tanár, 3. osztálynak főnöke; tanította a magy. nyelvet 1., a lat. nyelvet 3., a mennyi-

ségtant s természetrajzot 2. osztályban hetenkinti 18 órában. — Tanárkodásának évszáma 2.

14) **Pataky Imre**, világi, tanította a rajzot 3. és 4. osztályban hetenkinti 6, a kegyes tanítórendi növendékpapoknál s azon tanulóknál, kikre nézve a rajz rendkívüli tárgy, hetenkinti 2 órában.

15) **Szabados Géza**, világi; tanította a műéneket és zenét mind a kezdőknél, mind a haladóknál hetenkinti 8 órában.

16) **Schindler Bernát**, világi; tanította a francia nyelvet ugy a kezdőknél, mint a haladóknál hetenkinti 2—2 órában.

17) **Zsigmond József**, világi; népiskolai s okl. tornatanító, a tornászban gyakorolta a főgymnasium növendékeit hetenkinti 6 órában.

18) **Varju ker. János**, k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló szivességből tanította a gyorsírást hetenkinti 1 órában a haladott,

19) **Földesi nep. János**, k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló a haladó,

20) **Kroll Rezső**, k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló a kezdő tanulóknál.

Irodalmi téren működtek: Keszthelyi Endre, Nagy Alajos és Polák Ede; az utóbbi a kecskeméti vidéki természettudományi társulat szaküléseinek tudományos felolvasásokat is tartott.

2) A tanév lefolyása alatt történtek.

Az 1879. évi augusztus hó 28-án tartatott meg az első tanári értekezlet, melyben a tantárgyak felosztása, az osztályfőnökök kijelölése s a tanórárend megállapítása után főgymnasiumi jegyzővé Réti Márton tanár választott. — Augusztus hó 29-én a tanulók összeírása kezdetett meg. Az 1879/80-ik tanév szeptember hó 1-én ünnepies „Veni Sancte“-vel nyitvatott meg. Szeptember 2. és 3-án tartattak a pótló és javító vizsgálatok, 4-én pedig kezdődtek a rendes előadások.

Október hó 4-én, mint Ő cs. és apostoli kir. Főlségének magas nevenapján jelen volt a tanárkar s a tanulóifjúság az anyatemplomban tartott ünnepies isteni tiszteleten.

Október hó 12-én hirdették ki az 1879/80. tanévre kitűzött pályakérdések és jutalmak; a pályamunkák beadására határnapul április hó 10-ike tűzetett ki.

Április hó 15-én gymnasiumunkat becses látogatásával szerencsétlente a magyarországi kegyes tanítórend tartományi főnöke főtitisztelendő Kalmár Endre úr nt. Fekete Endre titoknokának kíséretében, s miután az igazgató meleg üdvözlétére megható szavaival válaszolt, meghallgatta néhány tanulóknak feleleteit, kikhez maga is alkalmas kérdéseket intézett; buzdítva őket az ész s a szív összhangzatos művelésére; megtekinté azután a gymnasiumi könyvtárt, természettani szertárt, rajztermet s miután ugy a tanítás mene-

téről, mint az intézet állapotáról bővebb tudomást vett, megelégedésének nyilvánítása mellett távozott.

Május hó 1-jén kezdődtek a 8-ik oszt. tanulók évi vizsgálatai s május hó 11-éig tartottak.

Május hó 12., 13. és 15-én tartattak az írásbeli érettségi vizsgálatok. Írásbeli dolgozatokúl a főigazgatóság által ki voltak jelölve:

a) Magyarból: „Láttad-e már özönét folytában a szőke Dunának? Kis forrásból jó, — végre hajókat emel.“ Vör. (Életbölcséleti értekezés.)

Jelesen dolgozott: . . . . . 7.

Jól: . . . . . 9.

Elégségesen: . . . . . 4.

b) Latinból magyarra: „Ad Ciceronem venio . . . .“ (Taciti de Oratoribus. c. 22.)

Jelesen: . . . . . 8.

Jól: . . . . . 5.

Elégségesen: . . . . . 7.

c) Magyarból latinra: „Aranyszájú sz. János élete.“ (Vagács-Schiebinger, Latin irány-képző gyakorl. 236 l. 278 db.)

Jelesen: . . . . . 2.

Jól: . . . . . 11.

Elégségesen: . . . . . 7.

d) Görögből magyarra: „Andromache vissza akarja tartani Hectort a harcztól.“ (Hom. Ilias VI. é. 362—387 v.)

Jelesen: . . . . . 9.

Jól: . . . . . 8.

Elégségesen: . . . . . 3.

e) Német nyelvből fordításra: „Hálátlanság“ (Fáy András után.) — Szabad dolgozatra: „Die Naturwissenschaften leiten uns zu Gott.“ (Abhandlung.)

Jelesen: . . . . . 3.

Jól: . . . . . 11.

Elégségesen: . . . . . 6.

f) Mennyiségtanból: 1) $\sqrt{x-5} + \sqrt{y+2} = 5$, $\frac{2}{4}(x+y) = 8$. — 2) Egy körbe írt szabályos 8-szög egyik oldala 294.66 cm., hány $\square$ m. azon kör területe? — 3) Mily magasan áll a nap délelőtt 10 óraker, ha elhajlása $15^{\circ} 10' 25''$ s az észlelő hely sarkmagassága $52^{\circ} 30' 16''$?

Jelesen: . . . . . 6.

Jól: . . . . . 10.

Elégségesen: . . . . . 4.

Május hó 29-én tartott meg számos és díszes közönség részvéte mellett a nyilvános vizsgálat a szavalásból, zene- és műénekből. Műsorozata volt:

I.

- 1) „Rákóczy induló“ — előadta a főgymnasium zenekara.
- 2) „Nyitány“ — La Maçon; „Kőműves és lakatos“ czimü dalműből, Aubertól; előadta a főgymn. zenekara.
- 3) „A tudós macskája“ — Aranytól. Szavalta Kopfmann Ágoston IV. oszt. tanuló.
- 4) A vadász“ — Aztholtztól, férfinégyes; előadta a főgymn. férfikara.
- 5) „A lengyel fogoly“ — Csengeitől. Szavalta Schwarcz Vilmos V. oszt. tanuló.
- 6) „Dalkoszorú“ — Szabados G.-tól; előadta a főgymn. vegyes ének- és zenekara.

II.

- 1) „Nyitány“ — „Paraszt és költő.“ Supé F.-tól; előadta a főgymn. zenekara.
- 2) „Mívelődöm“ — Torkostól. Szavalta Király Gáspár VI. oszt. tanuló.
- 3) „Egyveleg“ — Erkel F. „Bánk Bán“ cz. dalműéből; ének- és zenére alkalmazta Szabados Géza, előadta a főgymn. vegyes ének- és zenekara.
- 4) Pókainé“ — Gyulaytól. Szavalta Wohradnik Károly k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló.
- 5) „Matrózok a fődélzeten“ — Zaitztól; ének- és zenére alkalmazta Szabados Géza; előadta a kis zenekar s a kezdők énekkara.
- 6) „Boccacio induló II.“ — Szabados Gézától, előadta a főgymn. mindkét zenekara.

A vizsgálat vége felé olvastatott a pályázatok eredményéről szóló jegyzőkönyv; ugyanakkor bontattak föl a pályadíjakat nyert tanulók jelzés levelei is.

Junius hó 8-án Ő Felségének, dicsően uralkodó apostoli királyunknak koronázási évfordulóját díszes isteni tisztelettel ünnepelte meg a tanintézet, mely alatt a főgymnasium ének- és zenekara működött.

Junius hó 8-án és 9-én ngs. s főt. Dr. Lutter Nándor, kegyes tanítórendi kormánysegéd, helyettes főigazgató s közoktatási tanácsos úr elnöklete alatt tartattak meg a szóbeli érettségi vizsgálatok; e vizsgálatokra 19 nyilvános tanuló bocsáttatott, kik mind az évi mind az írásbeli érettségi vizsgálatokat sikerrel állották ki; kitüntetéssel érettnak nyilvánítottak 2, érettnak 17.

Junius hó 9-én tek. Pacsu Mihály ügyvéd úr néhai Biró Magdolna özvegy Bakonyi Pálné hagyatékából 100 forintot s 6 krajczárt adott át az intézet igazgatóságának, mely összeg mint alapítvány a helybeli takaré-

pénztárnál letétetett; kamatja évenként valamely szegénysorsú és szorgalmas tanuló segélyezésére fog fordíthatni.

Az évi nyilvános vizsgálatok június hó 14-én kezdődtek s ugyanazon hó 28-áig folytattattak.

Június hó 30-án ünnepies „Te Deum“ s az igazgatónak beszámoló beszédje után, a pályadíjak, jutalmak, meg a tudósítványok kiosztása ment végbe, s ezzel az 1879/80-iki tanév bezáratott.

A tanári értekezletek és tanácskozmányok a vallás- s közoktatási magy. kir. magas Ministerium 1876. évi július hó 22-én 12,789. sz. a kelt rendelete által kitűzött időszakokban meg voltak tartva: tárgyaikat részint a tananyag módszeres beosztása, illetőleg a tantervnek az oktatás következményei szerint pontos egybevágó részletezése, részint a tanítás menetének s az összes tanuló ifjúság haladásának ellenőrzése és kimutatása iránt felmerült kérdések képezték. Mindezen értekezletek jegyzőkönyvei hitelesített másolatokban az illető felsőbb tanhatóságához fel voltak küldve.

3) Felsőbb rendeletek.

A nm. vall. és közokt. ministeriumtól leérkezett fontosabb rendeletek:

1) Az 1879-ik évi július hó 3-áról kelt 17,630-ik számú, melylyel a gymnasiumi tanítás terve s e terv szerint kidolgozott tankönyvekre vonatkozó figyelmeztetés küldetett.

2) Az 1879-ik évi július hó 5-éről kelt 18,074-ik számú, mely szerint helyettes tanárul csak a képesítési okmányokkal ellátott egyén alkalmazható.

3) Az 1879-ik évi 21,335-ik számú, melyben a ministeri VIII. jelentéshez szükséges adatok kéretnek.

4) Az 1879-ik évi augusztus hó 31-éről kelt 23,661-ik számú, mely az új tanterv néhány sajtóhibájának kiigazítását szorgolja.

5) Az 1879-ik évi november hó 23-áról kelt 30,064-ik számú, melylyel ily című munkából „Budapest főváros és vidékének természettani és orvosi monographiája“ egy példánya a gymnasiumi könyvtár részére ajándékol küldetett.

6) Az 1879-ik évi deczember hó 5-éről 34,002. sz. a kelt intézmény, mely Dr. Kármán Mór által szerkesztett és Budapesten a Franklin társulat kiadásában megjelenő „Ifjúsági iratok tára“ I.—IV.-ik füzetait a hazai gymnasiumok számára iskolai használatra ajánlja.

7) Az 1880-ik évi május hó 18-áról 13,996. sz. a kelt rendelet alapján Dr. Szemák István két munkája: a) „Német nyelvtan“, b) „Német olvasókönyv négy részben“ a középiskolákban tankönyvül használható.

4) Vallási ügy.

A délelőtti rendes előadásokat 7 $\frac{1}{2}$ órakor sz. mise előzte meg; vasárnapokon a fél óráig tartott hitoktatást 8 $\frac{1}{2}$ órakor sz. mise, délután 3 órakor vecsernye követte. A nyilvános istenitiszteletet különösen emelték a jól szabályozott és kellő áhítattal elzengett négyes hangú egyházi énekek.

A róm. kath. növendékek az év folytán ötször végezték a sz. gyónást és ugyanannyiszor részesültek az oltári szentségben. A husvétii sz. gyónást és áldozást három napi szent gyakorlatok előzték meg. A sz. menetekben is részt vett a r. kath. ifjúság; hittani oktatását illetőleg a felügyeleti jogot nagyméltóságú Peitler Antal váci püspök úr gyakorolja közvetve az erre kinevezett hittani biztos ngs. s főt. Bogyó Pál apát, kerületi esperes és kecskeméti plébános úr által, ki a vizsgálatokon is jelen volt. — A gör. kel., helv., ágost. és héber vallású növendékeket a hittanban saját hittanáraik oktatták.

5) Fegyelmi ügy.

Az iskolai rend, a jó szokás és nemes erkölcs ápolására alkalmas szabályokat az igazgató egy-egy nyomtatott példányban beiratáskor a szülők, vagy helyetteseik kezeibe juttatta, hogy ők is saját gondviselésökkel az iskola törekvéseit gyámolítsák; a tanárkar szintén rajta volt, hogy a tanuló ifjúság e szabályokat tiszteletben tartsa s teljesítse.

6) Tanodai segédszerek és szerelvények.

a) A gymnasiumi könyvtár számára szereztettek: a „Magyar nyelvőr“, a „Magyar tanügy“ cz. füzetek, továbbá a „Tanáregyleti közlöny“, „Földrajzi közlemények“, „Századok“, a „Figyelő“, az „Egyetemes philológiai közlöny“, a „Külföld“ cz. folyóiratok. — „A bölcsészet tankönyve.“ Irta Dr. Stökl Albert, magyarította Dr. Zafféry Károly. — „Lacordaire H. Domokos egyházi beszédei.“ Fordította „Sarmaságh Géza. — „A legújabb kor története.“ I. Napoleon bukásától III. Napoleon bukásáig, 1815—1871. Menczel, Springer, Horvát s mások művei után átdolgozta Szabó Ferencz. — Kleutgen „Philosophie der Vorzeit.“ — Csiky „Sophokles.“ — Schubert „Naturgeschichte des Pflanzenreichs.“ — Curtius „Griechische Etymologie.“ — Tankönyvek: Wissinger „Ásvány, közet és földtan.“ — Császár „Geometriai alaktan.“ — Névy „Stilistika“ I. II. — Névy „Rhetorika.“ — Bartal Malmosi „Latin alaktan“, „Latin gyakorló.“ — „Homeri Odyssea.“ — Heller „Természettan.“ — Bartal Malmosi „Latin mondattan“, „Latin olvasó“, „Latin gyakorló“ a mondattanhoz. — Szemák „Német nyelvtan“ I. II. — Kármán „Olvasókönyv.“

— „Visontai „Földirat.“ — Polgár „Titi Livii ab urbe condita libri.“ — Purgstaller „Philosophiai propaedeutika.“ — Bogisich „A ker. egyház ősi zenéje.“

A j á n d é k o k :

A tek. magy. tud. Akademia részéről: „Almanach.“ (1879, 1880.) „Értesítő.“ (1878: 5—7; 1879: 1—8; 1880: 1. 2.) „Archaeol. értes.“ (1878.) „Évkönyvek.“ (XVI. 3. 4. 5.) Archaeol. közl.“ (XII. XIII. 1. 2.) „Mathemat. és természettud. közl.“ (XV.) „Nyelvtud. közl.“ (XIV. 3; XV. 1. 2.) „Nyelvtud. ért.“ (VII. 6—10; VIII. 1—7.) „Társadalmi ért.“ (V. 4—9; VI. 1—3.) „Történettud. ért.“ (VIII. 1—10. „Mathemat. ért.“ (VI. 5—10; VII. 1—7, 9—12.) „Természettud. ért.“ (VIII. 13—16; IX. 1—25; X. 1—6.) „Magyar tört. eml.“ (I. o. XVI.) „Magyar országgyül. eml.“ (III. o. VI.) „Erdélyi országgyül. eml.“ (III. o. IV. V.) „Magyar tört. eml.“ (IV. o. IV.) „Archiv. Rákócz. (I. o. VII.) Pesti „Szörény megye.“ (II.) „Nyelvemléktár.“ (VI.) Budenz „Szótár.“ (IV.) „Magyar régészeti eml.“ (III. 2; IV. 1. Csengeri „Az akademiák.“ Szabó „Régi magyar könyvtár.“ „Bethlen Gábor levelei.“ Tóth „Vasutkezelés.“ „Helyesírás.“ Szilády „Temesvári Pelbárt élete és munkái.“ Torma „Repertorium Dacia régiség- és felirattani irodalmához.“

A nagymélt. m. kir. Ministerium részéről: „Budapest és környéke.“ (3 r.)

Mgos. Kruesz Krizosztom pannonhalmi főapát úr részéről: „Szent Benedek élete és hatása.“

A kolozsvári m. kir. Tudomány-egyetem részéről: „Acta Reg. Scient. Universitatis Claudiopolitanae Anni MDCCCLXXVIII—IX. Fasciculus II.“ A kolozsvári m. kir. Tudomány-egyetem tanrendje az 1879/80. tanév I. felére s ugyanannak „Almanach“-ja 1878/9-ről.

A m. kir. József-műegyetem részéről: „Beszédok, melyek az 1879/80-iki tanév megnyitásakor tartattak.“

Mgos. Horváth Döme kir. táblai tanácselnök úr részéről: Hunfalvy „A rumun nyelv.“ Pongrácz „Ovid Heroidái.“ Leixner „Illustrirte Literatur-Geschichte.“ (21. füz.) Corvin „Illustrirte Welt-Geschichte.“ (35 füz.) Havas „A tenger.“ Bodnár „Havi szemle.“ (1878. 1879. s a f. é. füz.)

A k. tanítórend ft. főnökségétől: Csósz „A kegyes tanítórendiek Nyitrán.“

A szűz Máriáról cz. sz. Ferenczrendű ft. főnökségtől: „Scriptores provinciae Hungariae reformatae.“

A Lampel Róbert-féle könyvkereskedés részéről: Ney „Gyakorlati német nyelvtan.“ (I. II. r.) Heinrich „Deutsches Lehr- und Lesebuch.“ (I. II. III. B.) Felsmann „Német tan- és olvasókönyv.“ (I. II. r.) U. a. „Deutsches Lesebuch.“ (III. IV. Th.) Lévay-Schultze „Latin synonymikája.“ Veress „Ovidii Nas. Carm. sel. „Vergilius Aeneise.“ (2 f. I.—III., IV.—VI.) „Homeros Odysseája.“ (2 f. I.—III., IV.—VI.) „Homeros Iliása.“ (2 f. I.—III., IV.—VI.)

Budavári „Taciti annales.“ (I. I.) „Phaedri fabular. libri V.“ Gyurits „M. T. Ciceronis orationes sel.“ (I. f.) „Horatii Flacci carm.“ (I. II. f.) Kadlecik „M. T. Ciceronis orationes.“ (I. f.) Iványi „T. Livii a. u. c. l. XXI.“ „T. Livii a. u. c. libror. partes selectae.“ V. Horváth „Plato Socrates védelme.“ Lévay-Vida „Görög-magyar és magyar-görög szótár.“ (2 k.) Vaszary „Világtörténelem.“ (Ó- közép- újkor 3 k.) Visontay „Ausztria-Magyarország földirata.“ Hauke-Környei „Egyetemes földirati tankönyv.“ (I. III. r.) Némethy „A r. kath. egyh. szertartások kézi könyve.“ Vajdafy-Schenkl „Görög elemi olvasókönyv.“ Szénássy-Elischer „Latin olvasókönyv.“ Rákosy „Francia nyelvten.“ Ihász „Magyar nyelvten.“ (2 k.) Mocnik-Szabóky „Számten“ (I. II. III. r.) „Mértan elemei“, „Mértan“, „Arányszámok.“ Mocnik-Arenstein „Betűszámten.“ Schröder „Vezérfonal a mértani szabadkezü rajzolás tanításánál.“ Landau „A diszjunktív rajz elemei.“ (I. II. III. f.) Hátsek „A magyar sz. korona országainak térképe.“

Az Eggenberger-féle könyvkereskedés részéről: Bartal-Malmosi „T. Livii a. u. c. l. XXI. et XXII.“ Szécskay „Az ásványok természetrajza.“ Császár „Geometriai alakten.“ Bartal-Malmosi „Latin gyakorlókönyv.“ (III. és IV.)

A Franklin társulat részéről: Heinrich „Herder Cid-románcaiz.“ Elischer „Horatius epistolái.“ „Latin olvasókönyv.“ „Ifjúsági iratok tára.“ (5—10. f.) „Jeles írók iskolai tára.“ (IX. X. XII. füz.) „Magyar remekírók.“ (IX. X.) Szvorényi „Olvasmányok.“ (III. IV. k.) Polgár „Kis Livius.“ (I. II. füz.) Hoffmann „Német nyelvten.“ I. r. Jónás „Német nyelvi tan- és olvasókönyv.“ Scholtz „Földrajz.“ (I. r.) Jablonszky „Politikai földrajz.“ Kont „Elemi természetten.“ (II. füz.) Roth „Ásvány- kőzet- és földten alapvonalai.

Lutsch József könyvkereskedő úr részéről: „T. Livii a. u. c. libri.“ (I. II.)

Kókay Lajos könyvkereskedő úr részéről: Névy „Stilistika.“ (II. r.)

Zilahy Sámuel könyvkereskedő úr részéről: Köpesdy „Cicero válogatott levelei.“

Grimm Gusztáv könyvkereskedő úr részéről: Farkas „A magyar mondatten példákban.“

Az ifjúsági könyvtár ez évben részint adomány, részint vétel útján a következő művekkel szaporodott: Mlt. Horváth Döme úr adománya: „Figyelő.“ 1—7. év évfolyam, „Nemzeti könyvtár.“ 1—8. kötet. Kövér „Szinművek.“ 1—4. kötet, „Kuthen.“ szinmű.

Tekintetes Horváth Béla kir. alügyész úr adománya: „Képzőművészeti szemle.“ 1—2 évfolyam. Beöthy „Költemények.“ „Hugenották.“ opera szöveg.

Nt. Váry Gellért kegy. r. t. adománya: „A görög műveltség története.“

Nt. Feld Vilmos kegy. r. t. adománya: „A keresztény álláspontja a természetben.“

Móra István V. oszt. tanuló adománya: „Öröm és Üröm.“

Schwarz Vilmos V-ik oszt. tan. adománya. „Beszélyek.“

Vétel útján: „Hasznos mulattató.“ Maszlaghy „Beszélyek.“ „Kisebb útirajzok.“ u. a. Szeremlei „Forradalom krónikája.“ Abonyi „Eladó leányok.“ „Természet.“ Szana Tamás „Szünórákra.“ Vertán Endre „Hagyatékom fiaimnak.“ Vargyas Endre „Szabadságharc.“ Vas Gereben „Nemzet napszámói.“

b) A földrajz és történelem tanításához Gönczy-Berghaus Európa fali abrosza szereztetett.

c) A természettani szertár részére: a szinpörgettyű, Nobili hóvillám-láncza; egy galvántelep átalakított, néhány készülék pedig kijavított.

d) A vegytani kísérletekhez Machleid Alajos gyógyszerész úr többféle kémszert és anyagot ajándékozott.

e) A növénytanhoz szereztettek a Schubert-féle táblák; a növény-gyűjtemény részére pedig Szénert János pozsony-szent-györgyi gyógyszerész úr *Centunculus minimus*, *Polycarpon tetraphyllum*, *Radiola linoides*, és *Sagina saxatilis* nevű ritkább növényeket küldött. — A csiga-gyűjteményt Hochfelder Márton III. oszt. tanuló 17 db. csigával, — a kagyló-gyűjteményt 7 db. kagylóval, — az ásvány-gyűjteményt tek. Scheible Venczel mérnök úr 64 db. és Simonides Sándor V. oszt. tanuló 6 db. ásvánnyal gyarapították; ugyanez alkalommal az intézet költségén 50 db. kisebb és ugyanannyi nagyobb doboz készítettett az ásvány-gyűjtemény részére.

f) Az érem- és régipénz gyűjteményét gyarapították: Mgs. Horváth Döme úr 8 db. becses éremmel s 3 db. ezüst huszassal, — Nt. Tóth Ede sz. Fer. r. másodfőnök úr 1 db. régi pénzzel, — Krizsán Antal úr és Bolgár Mihály k. r. n. p. VII. oszt. tanuló egy-egy db. ezüst pénzzel, Simonides Sándor V. oszt. tanuló 48 db. rézpénzzel, — Milhoffer Sándor I. oszt. tanuló 3 db. ezüst s 5 db. rézpénzzel.

g) A rajziskola részére az intézet költségén szereztettek a vetületi síkok fából s egy füzet Angyal Béla rajzmintáiból.

h) A zeneiskola számára a n. érd. kath. egyházközség részéről vétetett egy nagy és egy kis bőgő, egy accordine s egy flautino.

7) Az 1879/80-iki tanévre kitűzött pályakérdések.

I. Kecskemét város községtanácsa által alapított „Széchenyi-díj“-ra a következő értekezés tüzetett ki:

„A Jagellók uralma és annak következményei hazánkra.“ A kijelelt határidőre 5 értekezés adatott be, melyeknek bírálói Hornyik János városi főjegyző, Kovács József kir. törvényszéki bíró, Tóth István helyettes polgármester és Kövessy Kálmán tanár urak valának. — E beérkezett 5 dolgozat közül 3 érdemesítettett jutalomra.

A Széchenyi-díjt vagyis 30 o. é. forintot Kőváry László VIII. oszt. tanuló nyerte el.

A második díj, Kovács József kir. törvényszéki bíró és Tóth István helyettes polgármester urak által felajánlott 2 darab arany Kiss József k. r. n. p. VII. oszt. tanuló dolgozatának íteltetett oda.

A harmadik, Horváth István VII. oszt. tanuló dolgozatát Hornyik János városi főjegyző úr 1 darab aranyával jutalmazá a bizottság.

II. A „kaszinói díj“-ra kitűzetett egy magyar történelmi beszély „Kún László király“ czímmel.

Beérkezett 6 dolgozat; e 6 dolgozatot Dömötör Sándor m. kir. közjegyző, Gyenes István árvaszéki ülnök, Kovács István telekkönyvvezető és Réti Márton tanár urak bíralták. — E hat dolgozatból 3 jutalomra, 3 pedig dicséretre érdemesítették.

A kaszinói díjat vagyis 20 o. é. forintot Varju János k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló nyerte el.

A második díj Gyenes István árvaszéki ülnök úr 1 darab aranya Wohradnik Károly k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló dolgozatának íteltetett oda.

A harmadik, Szent-Gály Gyula VII. oszt. tanuló dolgozatát Kovács István telekkönyvvezető úr 1 darab aranyával jutalmazá a bizottság.

Dicséretre méltattott Steiner Gusztáv VIII. oszt. tanuló, Kovács Antal k. r. n. p. VII. oszt. tanuló, Schvarcz Vilmos V. oszt. tanuló dolgozata.

III. Néhai Zsiga Alajos kegyes tanítórendi tanár által alapított u. n. „Zsiga-díj“-ra a következő erkölcs-tani pályakérdés tűzetett ki: „Köszön-e az emberiség valamit a kath. egyháznak a népek erkölcsi szelidülésének dolgában?“

Beérkezett 4 e nemű dolgozat; e dolgozatokat Bogoss Endre kir. törvényszéki bíró, Dr. Kocsis József orvos, Balácsi József tanár és Nagy Alajos tanár urak bíralták.

A beérkezett dolgozatok közül 3 jutalomra, 1 pedig dicséretre érdemesítették a bíráló választmány által.

Az első jutalomra, vagyis a „Zsiga-díj“-ra Wohradnik Károly k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló dolgozata íteltetett.

Fludorovics János k. r. n. p. VII. oszt. tanuló dolgozata Dömötör Sándor m. kir. közjegyző úr 1 darab aranyával s

Hénap Tamás k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló műve Bogoss Endre törvényszéki bíró úr 1 darab aranyával jutalmaztatott.

Dicséretet érdemelt Kovács Antal k. r. n. p. VII. oszt. tanuló dolgozata.

IV. Költői dolgozatul kitűzetett egy Arany János-féle ballada, a melynek tárgya „Kis Károly király“ legyen.

A beérkezett 8 költemény bírálói: Bagi László ügyvéd, Fekete István ügyvéd és Keszthelyi Endre tanár urak voltak.

A költemények közül 2 jutalomra, 3 dicséretre méltattatott.

Az első jutalmat: Horváth Döme kir. ítélőtáblai tanácselnök és Horváth Cзыrill kegyes tanítórendi kormánysegéd urak által felajánlott 2 darab aranyat Wohradnik Károly k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló nyerte.

A második Horváth Béla kir. alügyész úr 5 forintos jutalmát Veszelyi Sándor k. r. n. p. VII. oszt. tanulónak ítélte oda a bizottság.

Dicséretre Varju János k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló, Fludorovics János k. r. n. p. VII. oszt. tanuló és Steiner Gusztáv VIII. oszt. tanuló költeményei érdemesítették.

V. Szépészeti fejtegetésül Petőfi Sándornak „Pató Pál úr“ című költeményének széptani méltatása tűzetett ki.

A határnapig beérkezett 1 dolgozatot Horváth Béla kir. alügyész, S. Kovács József járásbíró, Dr. Tassy Pál jogakadémiai tanár és Keszthelyi Endre tanár urak bírálták.

A széptani fejtegetésnek szerzője Csajtai Ferenc k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló Machleid Alajos gyógyszerész úr 2 darab aranyával jutalmaztatott.

VI. Természetrাজi értekezésül a következő pályakérdés tűzetett ki.

„Tekintve a hasznót, a melyet a madarak hajtanak, helyeselhető-e az az üldözés, a melyet az emberek részéről az általok netalán okozott károkért szenvednek.“

A kitűzött időre 3 e nemű értekezés adatott be; bírálók: Szegedi György városi alkapitány, Polák Ede főgymnasiumi igazgató és Feld Vilmos tanár urak valának.

Mind a 3 pályamű jutalomra érdemesítettett.

Az első díjat Fekete István ügyvéd és Szegedi György városi alkapitány urak által felajánlott 2 darab aranyat Horváth István VII. oszt. tanuló nyerte.

A második díjat Dr. Tassy Pál jogakadémiai tanár úr 1 darab aranyát Binder Richard k. r. n. p. VIII. oszt. tanulónak ítélte oda a bíráló bizottság.

Földesy János k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló dolgozata Banó József telekkönyvi igató úr aranyával jutalmaztatott.

VII. Ó nagysága főtisztelendő Dr. Lutter Nándor főigazgató úr egy általa kitűzött igen tanulságos mennyiségtani feladvány helyes megfejtéseért Bolgár Mihály k. r. n. p. VII. oszt. tanulót 1 darab 20 frankos arannyal jutalmazta.

Ugyan e feladvány jó megfejtéseért Kroll Rezső k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló egy névtelen jötevő részéről 3 darab ezüst forinttal jutalmaztatott.

8) Segély- és ösztöndíjak.

Örökemlékü gr. Koháry István s más nemeskeblű ifjúság barátok bőkezősége által örökített alapítványok kamatjaiból 22 szegényebb sorsú szorgalmas és jóviseletű tanuló kapott segélyt; mire 110 forint fordított.

A tanév elején ugyanezen alapítványok kamatjaiból 117 forint és 25 krajczár értékű tankönyvek osztattak ki a szegényebb tanulók közt.

Mária Terézia-féle évi 120 forintos ösztöndíjban részesültek Szent-Gály Gyula és Baksai József 7. oszt. tanulók. — Simonides István 6. oszt. tanuló a jövedék-bírság alapjából kapott 150 forintot; Simonides Sándor 5. oszt. tanuló ugyanezen alaptól 100 forintot; Trischák Ödön 7. oszt. tanuló pedig horváth-szlavon állami ösztöndíjt, 200 forintot.

Ő nagyméltósága Peitler Antal váczi püspök úr 50 forintos ösztöndíját S. Tóth Gábor 3. oszt. tanuló élvezi.

Bold. eml. Hoffmann János prépost, kecskeméti lelkész ösztöndíjának (24 for.) részese jelenleg Gömörly Sándor 8. oszt. magántanuló.

Fektor József prépost, volt kecskeméti lelkész által alapított ösztöndíjban (24 for.) Kovács János 7. oszt. tanuló részesült.

Mgs. Horváth Döme úr ösztöndíját (20 forintot) Wiszt József 8. oszt. tanuló kapta.

Bold. eml. Major János alapítványának (40 forint) kamatja (2 for.) Oláh Sándor 6. oszt. tanulónak adatott.

Ipacs Szabó Imre és H. Kovács Anna által alapított ösztöndíj (14 for.) pedig Firtling Sándor 3. oszt. tanulónak adatott.

Ngs. és főt. Bogyó Pál apát, esperes és plébános úr szivességéből Firtling Sándor kecskeméti születésű, jó magaviseletű 3. oszt. tanuló a hit-tanban tanúsított jeles előmenetelért 1 darab arannyal jutalmaztatott.

Tek. S. Kovács József kir. járásbíró úr által megajánlott 20 forintból 10 forintot kapott Oláh Sándor VI. oszt. tanuló a latin és német, Tóthfalussy Endre VI. oszt. tanuló a magyar és Szarvasi Zoltán IV. oszt. tanuló a latin, magyar és német nyelvekben tett jeles előmenetelért.

Főt. Dr. Csósz Imre kegyes tanítórendi áldozár s nyitrai főgymnasiumi igazgató úr 1 db aranya Baksai Károly VI. oszt. tanulónak a mennyiség-tanban tett jeles előmenetelért, egy db. ezüst forintja pedig Szűcs István I. oszt. jeles tanulónak adatott.

Ngs. Kada Elek, országgyűlési képviselő úr Szarvasi Zoltánt 4. oszt. jómagaviseletű s ernyedetlen szorgalmú tanulót 10 o. ért. forinittal jutalmazta meg; ugyan e tanuló jutalmazásához tek. Dömötör Sándor kir. közjegyző úr 5 db ezüst forinittal járult.

Egy névtelen jötevő részéről Wohradnik Károly, k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló a classikai nyelvekben tett jeles előmenetelért 1 db. arannyal jutalmaztatott.

A nagyérdemű nőegylet 1 db. aranya a történelemben kitűnt Tari István V. oszt. tanulóknak,

Tóth László nyomdász úr 1 db. aranya pedig Gallia Béla jó magaviseletű s ernyedetlen szorgalmu I. oszt. tanulóknak íteltetett oda.

Tek. Dömötör Sándor kir. közjegyző úr által megajánlott 6 db. ezüst forintból két—két forintot kaptak: Stark János, Walczér János I. oszt. tanulók a magyar nyelvben, és Szarvasi Zoltán IV. oszt. tanuló a gyorsírásban tett jeles előmenetelért.

Egy névtelen jötevő ezüst tallérja Acsai Vilmos I. oszt. tanulóknak adatott a földrajzban, 3 db. huszasa pedig Kecskeméti Adolf III. oszt. tanulóknak a számtanban tett jeles előmenetelért.

T. Kabók Imre illeték-szabási fogalmazó úr két db. ezüst forintját Szarvasi Zoltán IV. oszt. tanuló kapta jeles előmeneteleért a rajzban.

T. Erdélyi Ferencz úr részéről csinosan bekötött jutalom-könyveket kaptak: Fludorovics k. János k. r. n. p. VII. oszt. tanuló „Görög regék“-et Cox-tól; Baksai József VI. oszt. tanuló „Mythologia“-t Cox-tól. Dömötör Zoltán V. oszt. tanuló „Karczképek“ cz. könyvet, Hevesi-től.

T. Gallia Emma úrnő szíveségéből mint jóviseletű és szorgalmas tanulók díszkötésű könyvekkel jutalmaztattak: Gombos László k. r. n. p. VII. oszt. tanuló Arany János Toldijával (Trilogia), — Schwarcz Vilmos V. oszt. tanuló Csokonay Mihály válogatott verseivel, — Kecskeméti Emil IV. oszt. tanuló Kisfaludy Károly verseivel, és Schindler Miksa I. oszt. tanuló Phaedrus aesopi meséivel.

T. Scheiber József könyvtáros úr részéről jutalomkönyveket kaptak: Horváth István VII. oszt. tanuló Vörösmarty költeményeit díszkötésben a mennyiség- és természettanban, és Nováczky Jenő III. oszt. tanuló „az utolsó Mohikán“ Cooper után a természettanban tanusított jeles előmenetelért.

E szerint:

nyilvános ösztöndíjakra fordítottatott	690	frt.,
magán ösztöndíjakra	134	„
szorgalmas és jóviseletű tanulók jutalmazására	30	„ — kr. 7 db. a. és 19 db. e. frt.,
pályaművek jutalmazására	80	„ — „ 15 db. a.
a szegény tanulók számára alapított tőkék kamataiból a) készpénzben	110	„ — „
b) könyvekben	117	„ 25 „

átvitel: 1161 frt. 25 kr. 22 db. a. és 19 db. e. frt.

	át hozat: 1161 frt. 25 kr. 22 db. a. és 19 db. e. frt.
könyvajándékok pénzbeli értékben	
tesznek	20 „ 40 „

Összesen: 1181 frt. 65 kr., 22 db. a. és 19 db. e. frt.
Hálás köszönet a hazai nevelés- és oktatásügy nemeskeblű barátainak!

II.

Tananyag, tankönyvek és tanárok.

KÖTELEZETT TANTÁRGYAK.

Első osztály.

Osztályfőnök: Feld Vilmos.

Hittan, het. 2 óra. — A hit, parancsok, ker. igazság, szentségek, szentelmenyek és ima. — Kézikönyv: „Közép katekizmus kath. tanulók számára.“ — Eger 1861. — Tanár: Réti Márton.

Latin nyelv, het. 5 óra. — Összefüggő olvasmány alapján a név- és az ige-ragozás fontosabb alakjainak begyakorlása. Az olvasmányokban előforduló szók elsajátítása szóbeli fordítási gyakorlatokkal. Hetenkint egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. Bartal-Malmosi „Latin alaktan.“ Budapest, 1879. Bartal-Malmosi „Latin gyakorló könyv.“ Budapest, 1879. Tanár: Balácsi József.

Magyar nyelv, het. 6 óra. — a) Elbeszélő prózai és költői olvasmányok, különösen a népmonda, magyar történeti monda, klasszikus mythus, néprajz köréből. Értelmes és kellően hangsúlyozott olvasás: az olvasmányok tartalmi megmagyarázása s ugyancsak az olvasmányok tartalmának szabadon való elbeszélése: Könyv nélkül tanult versek szavalása.

b) Nyelvtan: Egyszerű mondat és mondatrészek; fő- és mellékmondat megkülönböztetése. Mondattani alapon a teljes alaktan, tekintettel a hangtani módosulásokra. Szóképzés, gyakorlatilag szócsoportok egybeállításával: az élőképzők.

c) Kéthetenkint egy írásbeli iskolai vagy házi dolgozat, melynek felfogására a gyermek az iskolában élőszóval gondosan előkészítettett. — K. k. Dr. Simonyi Zsigmond „Magyar nyelvtan mondattani alapon.“ I. r. Budapest 1879. — „Magyar olvasókönyv.“ Dr. Kármán Mór I. r. Budapest, 1879. Tanár: Kopcsányi Jakab.

Földrajz, het. 2 óra. — Magyarország és a földközi tengert környező országok (ill. a régi római birodalom területének) természeti viszonyai;

azon országok természeti viszonyainak leírásához fűzve a főbb topographiai adatok, városok és vidékek néprajza a lakosok főbb foglalkozásának ismertetésével. — K. k. Visontay János, „Magyarország és a földközi tenger környékének leírása.“ Budapest, 1877. — Tanár: Feld Vilmos.

Számítan, het. 4 óra. — A tizes számrendszer. A négy számolási művelet egész számokkal s tizedes törtekkel. A tört mint hányados és viszony; közönséges törtekkel való számolás. A méter-mérték ismertetése; időszámítás. K. k. Dr. Lutter Nándor „A mennyiségtan elemei.“ I. r. Pest 1877. — Tanár: Feld Vilmos.

Természetráaj, het. 2. óra. — Az állatanból főleg gerinces állatoknak, a növénytanból élő példákban szemléltethető növényeknek ismertetése a pontos terminologia és tüzetes leírás gyakorlására. — K. k. Dr. Pokorny Alajostól, Dr. Dékány Ráfael átdolgozása után „A természetrajz elemei.“ I. és II. r. Budapest 1879. Tanár: Feld Vilmos.

Rajzoló mértan, het. 3 óra. — Síkmértani elemek: pontok, vonalok és szögek fekvési- és mérési viszonyai a legfontosabb sík idomok tulajdonságai és átalakítása u. m. három-, négy és sokszögé, különösen a szabályosoké és a köré; az idomok összeillősége, aránya, hasonlósága és terület meghatározása. — A kerülék és néhány más fontosabb görbe vonal. A mértani ékítményi rajzolás elemei rendszeresen haladó táblarajzok után, előbb táblarajzeszközökkel, majd szabad kézzel. — Tanár: Feld Vilmos.

Második osztály.

Osztályfőnök: Tóth Pál.

Hittan, het. 2 óra. — A ker. kath. anyaszentegyház szertartásainak értelmezése. K. k. „A ker. kath. anyaszentegyház szokásai és szertartásai.“ Kiadja a sz. István társulat. Pest, 1866. — Tanár: Réti Márton.

Latin nyelv, het. 7 óra. — Az előbbi osztályban végzetek ismétlése után az igetan teljes befejezése; a megfelelő latin és magyar példák fordítása. A szükséges szók és néhány mese emlézése. — Hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat. K. k. Szepesi-Budavári „Latin Alaktana.“ II. r. Budapest, 1877. — Tanár: Tóth Pál.

Magyar nyelv, het. 5 óra. A határozók részletesen. Az összetett mondat. A nagyobb körmondatok elhelyezése. Az igekötők. — Minden két hétben egy írásbeli iskolai dolgozat. K. k. Dr. Simonyi Zsigmond „Magyar nyelvtan mondattani alapon.“ Budapest, 1878. és Dr. Kármán Mór „Magyar Olvasókönyv“ I. r. Budapest, 1879. — Tanár: Réti Márton.

- Földrajz**, het. 2 óra. Ausztria bővebb leírása után Európa egyéb országainak földrajza. — K. k. Visontay János „Egyetemes földirat.“ I. r. Pest, 1872. — Tanár: Kövessy Kálmán.
- Számтан**, het. 4 óra. A törtszámok tana ismétlésének bevégzése után a tizedes törtek, olasz gyakorlat, rövidített szorzás és osztás. Az arányok és aránylatok főbb tulajdonságai rajzolatban az egész- és törtszámokkal végzett egyszerű hármasszabályval és a százalék számíttással. — K. k. mint az I. osztályban. — Tanár: Kopcsányi Jakab.
- Természetrajz**, het. 2 óra. Egész éven: Növénytan. — K. k. mint az első osztályban. — Tanár: Kopcsányi Jakab.
- Rajzoló mértan**, het. 3 óra. Tömörmértani elemek. A sík. Az egyenesek és síkok független és viszonyos fekvése, lapszög és szögletek. A legfontosabb testek tulajdonságai és hálózata. A testek összeállósága, aránya, hasonlósága, felszíne és térfogatának meghatározása. Testminták készítése. Síkékitmények rajzának folytatása a tanár előrajza nyomán. síkidomok és testek távlati rajzolása testminták után, a megvilágosítás tekintetbe vételével. — Tanár: Kövessy Kálmán.

Harmadik osztály.

Osztályfőnök: Kopcsányi Jakab.

- Hittan**, het. 2 óra. — Az ó-szövetség története megfelelő földrajzzal és erkölcsi tanulságokkal. — K. k. „Bibliai történetek.“ Róder után. Pest, 1864. — Tanár: Keszthelyi Endre.
- Latin nyelv**, het. 6 óra. — Összefüggőbb történeti olvasmány alapján az infinitivusi és participialis mondat szerkezet gyakorlati ismertetése. A szóképzés kiegészítése. A mondattanból az egyszerű mondat rendszeres tárgyalása. Szótanulás kapcsolatban az olvasmánynyal és etimológikus csoportokban. — K. k. Bartal—Malmosi „Latin olvasó-könyv.“ Ugyanazoktól „Latin gyakorló-könyv.“ Továbbá ugyanazoktól „Latin mondattan.“ Budapest, 1878. — Tanár: Kopcsányi Jakab.
- Magyar nyelv**, het. 4 óra. — Mondattan. A mondatok különböző elnevezései, azok fő- és mellékreszei. Értelmes olvasás, szavalás és helyes írás. — Két hetenkint egy írásbeli dolgozat. — K. k. „Magyar nyelvtan felsőbb osztályoknak“ írta Simonyi Zsigmond. Budapest, 1879. „Magyar olvasó-könyv“ Dr. Kármán Mórtól. Budapest, 1877. — Tanár: Marecker Ferencz.
- Német nyelv**, het. 3 óra. — Fordítás mondatnyi alapon; gyakorlati módszer szerint a fő-, mellék-, számnév, névmás ismétlése mellett a gyönges gyakrabban előforduló erős hajtogatású igék s előljárók ismertetése;

- szók s kisebb mesék emlézése. — Havonkint egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. Dr. Szemák „Német nyelvtana“, és Felsmann J. „Német olvasókönyv.“ Budapest, 1876. — Tanár: Kövessy Kálmán.
- Földrajz**, het. 2 óra. — Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália földrajza. — K. k. Visontay J. „Egyetemes földirat.“ II. r. Budapest, 1879. — Tanár: Tóth Pál.
- Számítan**, het. 3 óra. — Az összetett arányok és aránylatok. Az összetett hármas szabály. Kamat számítás: egyszerű és összetett lerovatszám, váltószám, határidőszám. Társaság-, elegyítés- és láncz-szabály meg a meter-mértékek. — K. k. Dr. Lutter N. „A mennyiségtan elemei.“ III. r. Pest, 1870. — Tanár: Kövessi Kálmán.
- Természettan**, het. 3 óra. — A testek általános tulajdonságai, a halmaz állapot változása. Súly és súlymérő; fajsúly. Barometer. A melegség hatása, thermo-meter. A nap mint hő- és fényforrás. Légköri csapadékok. A fény visszaverődésének s törésének alaptörvényei. A villamosság s delejesség főbb jelenségei. — K. k. Heller Ágost „A természettan elemei.“ Budapest, 1877. — Tanár: Lauch János.
- Rajzoló mértan**, het. 3 óra. — Sík alakok, térbeli alakok. Testeknek távlati képe. — K. k. Dr. Császár Károly „Geometriai alaktan.“ Diszjtmények és fejrészek körrajza. — Tanár: Pataky Imre.

Negyedik osztály.

Osztályfőnök: Végh kal. József.

- Hittan**, het. 2 óra. — Az új-szövetség története. — K. k. mint a III. osztályban. — Tanár: Keszthelyi Endre.
- Latin nyelv**, het. 6 óra. — A mondatanból: összefüggő olvasmány alapján az összetettebb mondat szerkezet, az oratio obliqua és periodus ismertetése; a függő mondatoknak, a mód- és időtannak rendszeres tárgyalása, prosodia és metrika ismertetése. — Olvasmányok: Livius II. könyvéből 50 fejezet. — Ovidius Fastorum II. könyvéből: Gabii capti és Fabii. — Hetenkint egy írásbeli gyakorlat. — K. k. Szepesi Imre „Latin Mondattan.“ I. és II. r. Pest, 1876. — Bartal-Malmsi „Latin olvasókönyv.“ Budapest, 1877. — Tanár: Végh kal. József.
- Magyar nyelv**, het. 4 óra. — Az irány általános törvényei, a prózai- és költői irány különbségei, tényezői, a belső és külső alak, hangsúlyos és mértékes verselés, az ügyiratok ismertetése. — K. k. Névy L. Stilisztika I. r. Irálytan prózai és költői olvasmányokkal. Budapest, 1879. Két hetenkint egy írásbeli dolgozat. — Tanár: Keszthelyi Endre.

- Német nyelv**, het. 3 óra. — A nyelvtan rendszeres áttekintése; olvasmányul kiszemelt darabok mondattani elemzése; szótanulás és válogatott darabok emlézése. — Minden két hétben egy írásbeli iskolai gyakorlat. — K. k. Dr. Szemák István „Elméleti s gyakorlati német nyelvtan.“ Kassa, 1878. — „Deutsches Lesebuch“ I. Th. v. Jos. Felsmann, Budapest, 1877. — Tanár: Lauch nep. János.
- Történelem**, het. 2. óra. — Magyarország történetéből a vegyes házak s a Habsburgház. A világtörténelemből minden magyar történelmi korszak végén kiemeltettek röviden a legfontosabb események, jelesen a történetben fontosabb szerepet játszott nemzetek, országok, néha kormányformáknak, sőt egyes nagyobb dynastiáknak is keletkezése vagy bukása, de élesen körülírt vázlatával azon viszonyoknak, melyek azt előidézték; továbbá nagyobb földrészek fölfedezése, s a legfontosabb találmányok keletkezési ideje és hazája, és pedig különös tekintettel mindezekben az évszámokra. — K. k. Vaszary Kolos „Történelem a IV. oszt. számára.“ Budapest, 1877. — Tanár: Kövessy Kálmán.
- Természetráajz**, het. 3 óra. — Az ásvány-, kőzet- és földtan elemei. a) Ásványtan: az ásvány külső tulajdonságai. A vegytani összetételre alapított öt főosztály ismertetése s ezekből az ásványrendszer megalapítása fővonalakban. b) Kőzettan: egyszerű kőzeteknek felsorolása az ásványtanból; az összetettebb kőzeteknek csak néhány általánosan elterjedt faja. c) Földtan: földünk időszakai. — K. k. Wissinger Károly „Ásvány-, kőzet- és földtan.“ Budapest, 1875. — Tanár: Feld Vilmos.
- Mennyiségtan**, het. 3 óra. Betűszám. Bevezetés. Összeadás, kivonás, szorzás egész számokkal, kiterjeszkedve a kétagúak négyzetének és köbének alakítására. Osztás egész számokkal, kiterjeszkedve a mértani haladvány képletére. Ugyanazon műveletek törtszámokkal. Első fokú egyenlet egy ismeretlen számos föladdal. — K. k. Dr. Lutter N. „Mennyiségtana.“ I. r. Pest, 1876. — Tanár: Végh kal. József.
- Rajzoló mértan**, het. 3 óra. — A térbeli alakok derékszögű vetületei. A térbeli idomok valódi nagyságának és a testek hálójának meghatározása. A testek saját és vetett árnyéka. Emberi fejrészek s fejek rajzolása árnyékolva. — K. k. Kriesz Ferencz „Elemi ábrázolástan.“ Budapest, 1879. — Tanár: Pataky Imre.

Ötödik osztály.

Osztályfőnök: Marecker Ferencz.

Hittan, het. 1 óra. — A religio és az isteni kinyilatkoztatás szüksége; a keresztény kinyilatkoztatás, az új-szövetség forrásai, Krisztus egyháza.

— K. k. „A kath. egély tankönyve.“ Irta Vappler Antal. Pest, 1870.
— Tanár: Réti Márton.

Magyar nyelv, het. 3 óra. — Az írásművek szerkesztésének általános szabályai; tüzetesen: a feltalálás és gondolkodás tényezői, az előadás általános formái: leírás, elbeszélés, magyarázat, elmélkedés, értekezés; részletes verstan. K. k. Névy L. „Statisztika.“ II. k. „Szerkezettan prózai olvasmányokkal.“ Budapest, 1879.

Írásbeli dolgozatok: A kecske tragoediája. (Átalakítás.) A fecske. (Állatrajz.) Egy tanya nyáron. (Leírás.) Toldi meséje. (Kivonat.) Rozgonyiné. (Elemzés.) Egy kecskeméti ember jellemvonásai. (Jellemrajz.) Az egér (mese, verskíséret.) Mátyás anyja. (Széptani méltatás.) Temetés. (Múmagyarázat.) Ki korán kel, aranyat lel. (Chria.) — Tanár: Keszthelyi Endre.

Latin nyelv, het. 6 óra. — Mondattani ismétlések és iránytani szóbeli gyakorlatok mellett olvastattak: Livius I. és II. könyvéből 32 fejezet. — Ovidius „Fastorum“ cz. II. III. IV. könyvéből I. VIII. és XI. könyvéből 12 darab. — Két hetenkint egy írásbeli gyakorlat. — K. k. Szepesi Imre „Latin Mondattan.“ Pest, 1872. — Polgár György „Livius.“ Mohács, 1879. — Szamosi János „Tirocinium poëticum.“ Pest, 1874. — Tanár: Végh kal. József.

Görög nyelv, het. 5 óra. — Hangtan, név-alaktan, ige-alaktan, tiszta jellegű igék. Két hetenkint egy írásbeli gyakorlat. — K. k. Szepesi—Szamosi „Görög nyelvtan.“ Budapest, 1878. — Tanár: Marecker Ferencz.

Német nyelv, het. 3 óra. — Magyar mondattani ismeretekre alapított mondatalkotás, nyelv- és mondattani elemzés, rövid, főleg prózai műdarabok fordítása, költői szemelvények betanulása és szavalása. Havonkint egy írásbeli dolgozat. — K. k. Toepler—Szemák „Német grammatika.“ Pest, 1870. — Felsmann József „Német olvasókönyve.“ I. k. Budapest, 1876. — Tanár: Marecker Ferencz.

Történelem, het. 3 óra. — Ó-kor, különös tekintettel a görögök és rómaiak politikai-, vallási- és műveltségi történelmére megfelelő földrajzzal. — K. k. Somhegyi F. „Egyetemes világtörténet.“ I. r. Pest, 1861. — Tanár: Réti Márton.

Mennyiségtan, het. 4 óra. — Betűszámтан: A hatványozási és gyök fejtési műveletek; első fokú egyenletek több ismeretlennel.

Mértan: Síkmértan a körvonal osztásáig számos példával. — K. k. Dr. Lutter N. „Mennyiségtan.“ I. r. „Betűszámtan.“ II. r. „Mértan.“ Budapest, 1875. — Tanár: Végh kal. József.

Természetrjajz, het. 3 óra. — Ásvány és növénytan. — K. k. Mihálka Antal „Ásványtan“, ugyanattól „Növénytan.“ Pest, 1865. — Tanár: Feld Vilmos.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök: Lauch János.

Hittan, het. 1 óra. — A ker. kath. ágazatos hittan. — K. k. mint az V. osztályban. 2. köt. — Tanár: Réti Márton.

Latin nyelv, het. 6 óra. — Nyelvtani ismétlések s iránytani szóbeli gyakorlatok mellett olvastattak: Liviusból I. k. Róma eredete s állapota a királyság alatt; II. k. a respublica első korszaka. — Virgilius: Aen. I. ének. — Minden két hétben egy írásbeli gyakorlat. — K. k. Livius, Weissenborn. Lipsiae 1877. — Em. Hoffmann „P. Virgili Mar. Aeneid. Epitome“ Vindobonae 1875. — Tanár: Kutserik Sándor.

Görög nyelv, het. 5 óra. — Ismételtetett az 5. osztályban végzett anyag, hozzájárult a μ végű és rendhagyó igék teljes alaktana a szóképzéstan-nal egyetemben. Xenophon műveiből olvastattak a következő darabok: A) Sokratés nevezetességeiből: α) Sokratés védelme vádlói ellenében, β) Az istenek lényege és azoknak a világ rendére való befolyásáról, γ) Héraklés a válaszuton, δ) A testvéri szeretetről, ϵ) Miként lehet az athenaeieket Hellasban gyakorolt előbbi politikai hatalmukra visszavezetni. B) Cyropaediából: Cyrus származása; az ifjúság neveltetése a perzsáknál. — Minden két hétben egy írásbeli iskolai gyakorlat. — K. k. mint az 5. osztályban, azonfölül Dr. Schenkl Kár. Chrestomathie aus Xenophon című olvasókönyve. — Tanár: Tóth Pál.

Magyar nyelv, het. 3 óra. — Rhetorika, a prózai műfajok elmélete; tüzete-sen: a történetírás, szónoklat és értekezés ismertetése megfelelő prózai művek olvasásával. — K. k. Névy L. Rhetorika és Olvasókönyv. Budapest, 1878.

Írásbeli dolgozatok: Coriolanus élete. (Életrajz.) A történelem tanul-sásának haszna. (Chria.) Az összeütközés tényezői Coriolanusban. (Elemzés s magyarázás után.) Egy műbeszéd taglalása belső érvék szempontjából. (Elemzés.) Beszéd egy elhunyt tanulótársunk felett. (Kísérlet.) Volum-nia és Virgilia jelleme. (Jellemrajz.) Egy műbeszéd vázlata. (Kivonat.) Coriolanus III. felv. tartalma. (Áttétel.) A legjelesebb magyar szóno-kok. (Szónoklat-történeti.) Mit és hogyan kell haszonnal olvasni? (Ért. levélalakban.) — Tanár: Keszthelyi Endre.

Német nyelv, het. 3 óra. — Az 5. osztályban tanultak folytatása. Elbeszélő és leíró művek olvasása, fordítása s fejtegetése; költői művek emlé-zése. — K. k. Toepler-Szemák „Német grammatika“ Pest, 1876. — Felsmann „Deutsches Lesebuch.“ II. k. Budapest, 1878. — Havonkint egy írásbeli dolgozat: a) Fordítások, mesék és kisebb elbeszélések. b) Költői művek átalakítása: 1) Lied vom Winter. 2) Der König und der

- Landmann. 3) Der Elephant. 4) Die zwei Griechen. 5) Der Rabe und der Fuchs. 6) Die Fliege und die Biene. — Tanár: Marecker Ferencz.
- Történelem**, het. 3 óra. — Közép-kor megfelelő földrajzzal. — K. k. Som-hegyi „Egyetemes világtörténet.“ II. r. — Tanár: Kövessy Kálmán.
- Mennyiségtan**, het. 4 óra. — Algebra: a hatvány- s gyökmennyiségek ismétlése; a tizedes számrendszer; a logaritmusok elmélete; a logaritmusokkal való számolás; másodfokú egyenletek egy ismeretlennel. — K. k. Dr. Lutter K. „Betűszám-tan.“ Budapest, 1876.
- Geometria: A síkmértan ismétlése s befejezése; szögmértan és sík háromszög-tan. K. k. Dr. Lutter N. „Mértan.“ Budapest, 1875. — Tanár: Lauch János.
- Természettan**, het. 3 óra. — Állattan. — K. k. Mihálka A. átdolgozta Pap János „Állattan.“ Budapest, 1873. — Tanár: Feld Vilmos.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök: Balázsi József.

- Hittan**, het. 1 óra. — A ker. kath. erkölcs-tan. — K. k. „A ker. kath. religio tan-könyve.“ Irta Wappler Antal. 3. k. Eger, 1873. — Tanár: Réti Márton.
- Latin nyelv**, het. 6 óra. — Cicero: Orat. de imperio Cn. Pompeii et IV. in Catilinam. — Virgilius: Aen. II. ének. Minden két hétben egy írásbeli gyakorlat. — K. k. Klotz „M. T. Ciceronis orationes selectae.“ Lipsiae, 1873. Hoffmann „P. Virgilio Maronis op. Epitome.“ Vindobonae, 1875. — Tanár: Kutserik Sándor.
- Görög nyelv**, het. 5 óra. — Homeros: Odyssea V. VI. VII. ének. Herodotos: VI. k. 94—124, 132—136; VII. k. 201—239; IX. k. 33—65. Minden két hétben egy írásbeli gyakorlat. — K. k. Dindorf „Homeri Odyssea.“ Lipsiae, 1877. Dietsch „Herodoti hist. libri IX.“ Vol. II. Lipsiae, 1877. — Tanár: Balázsi József.
- Magyar nyelv**, het. 3 óra. — A drámának és szónoklatnak elméleti és gyakorlati megismertetése. — K. k. Névy „Az írásművek elmélete.“ Budapest, 1878. Toldy „Irodalomtörténeti olvasókönyv.“ Budapest, 1878. — Írásbeli dolgozatok: 1) Milyen irányt adhatnak a tanuló ifjú gondolatainak az iskolai év elején Horatius ezen szavai: „Neglectis urenda filix innascitur agris.“ 2) Tüntettség föl a drámai és epikai jellem között létező különbség. (Széptani kísérlet.) 3) A sors, mint a tragikumnak egyik főeleme az antik tragoediában, különösen Sophokles „Antigoné“-jében — tekintettel a keresztény világnézetnek ez irányban elfoglalt álláspontjára. (Széptani-kritikai tanulmány.) 4) A vétség, mint gyökere a Coriolanusra zúduló veszedelemnek — Shakespeare hasonló

czimű tragoediájában. (Széptani elemzés.) 5) A gúnyos komikumnak ismertető jegyei — föltüntetve alkalmas példákban. (Széptani-kritikai elemzés.) 6) A jellemvigjátéknak alkotó sajátosságai — tekintettel Molièrenek „Tudós nők“ czimű komoediájára. (Széptani-kritikai elemzés.) 7) Panaszkodunk a bennünket netalán ért bajok, szerencsétlenségek miatt, melyeknek pedig első jelenkezésökkor könnyen elejét vehettük volna. (Szón. beszéd-részlet az ok és okozat benső érvei szerint.) 8) Készíttessék egy mondattárgyalás, melynek az ismeretes latin mondat: „Invia virtuti nulla est via“ — szolgáljon tárgyául. 9) A lefolyt tanévre vetett komoly visszapillantás nyújt-e némi tanulságot az önmagába szállott ifjúnak? (Elmélkedő próza.) — Tanár: Nagy Alajos.

Német nyelv, het. 3 óra. — Lantos, tanköltészeti és prózai művek olvasása és fejtegetése. Havonkint egy írásbeli dolgozat. — K. k. P. Thewrewk „Német tan- és olvasókönyv.“ I. k. Budapest, 1875. — Írásbeli dolgozatok: a) Fordítások. b) Költemény-átalakítások és szabad dolgozatok: 1) Socrates und der Jüngling. (Erzählung.) 2) Der Rabe und der Fuchs. (Umänderung.) 3) Johann der Seifensieder. (Umänd.) 4) Der Process. (Umänd.) 5) Amynt. (Umänd.) 6) Die Freundschaft. (Umänd.) 7) Die kleine Uhr. (Erzählung.) 8) Dankbarkeit. (Erzählung.) — Tanár: Marcker Ferencz.

Történelem, het. 3 óra. — Új-kor megfelelő földrajzzal. — K. k. Somhegyi „Egyetemes világtörténet.“ III. r. Budapest, 1878. — Tanár: Tóth Pál.

Mennyiségtan, het. 4 óra. — Betűszámán: Logarithmusa egyenletek; számtani és mértani haladványok s az utóbbiak alkalmazása az összetett kamatszámításra. — Mértan: Térán; szögletes és gömbölyű testek (hasáb, gúla, henger, kúp és gömb) felülete s köbtartalmának kiszámítása; gömbháromszögtan s ennek alkalmazása a csillagászatban. — K. k. Dr. Lutter N. „Betűszámán.“ Budapest, 1876. Dr. Lutter N. „Mennyiségtan“ II. r. Budapest, 1866. — Tanár: Lauch János.

Természettan, het. 5 óra. — Bevezető természettani alapfogalmak. Mechanica, hang- és fénytán a mennyiségtán és kísérletek alapján. — K. k. Fehér I. „Kísérleti természettán.“ Budapest, 1878. — Tanár: Polák Ede.

Nyolczodik osztály.

Osztályfőnök: Kövessy Kálmán.

Hittán, het. 1 óra. — Jézus Krisztus egyházának története. — K. k. Wappler Antal IV. köt. Pest, 1870. — Tanár: Réti Márton.

Latin nyelv, het. 5 óra. — Tacitus: Annalium lib. II. VI. — Horatius: Epist. ad Pisones. — Sat. I. 1. 9. 10. Epist. I. 2. 7. 16. Carm. I. 1. 3. 4. 12.

14. 22. 24. 34. — II. 3. 10. 16. — III. 1. 2. 3. 6. — Hetenkint egy írásbeli iskolai gyakorlat kijavítással s otthonvaló letisztázással. — K. k. Corn. Taciti libri qui supersunt, iterum recognovit Carolus Halm. Lipsiae, 1861. — K. Horatii Flacci opera omnia. Jahn. Lipsiae, 1861. — Tanár: Nagy Alajos.

Görög nyelv, het. 4 óra. — Homer: Ilias III. és IV. ének. — Plato: Socrates védelme és Critonból 7 fejezet. Minden két hétben egy iskolai dolgozat. — K. k. Hohegger „Homeri Iliadis Epitome.“ Vindobonae, 1857. — V. Horváth „Plato Socrates védelme és Critonja.“ Budapest, 1877. — Tanár: Balázsi József.

Magyar nyelv, het. 3 óra. A magyar irodalomtörténet ó- és középkorából a mondák és főbb nyelvmlékek és miveltégi viszonyok rövid ismertetése után az új- és legújabb kor részletes ismertetése, életrajzok, korviszonyok, jelesb írók széptani álláspontja, hatása. Tankönyv: Környei Magyar irodal. tört. Pest, 1874. — Toldy-Olvasókönyv. Budapest, 1878. Írásbeli dolgozatok: 1) Kell-e? és miért saját nyelvünket és irodalmunkat ismernünk idegen nyelv és irodalom tanulása előtt? (Bölcselmi.) 2) Szent tisztednek tartsd lelked nemesíteni naponként. (Erkölcstani.) 3) Mátyás király és kora. (Kor- és műveltségrajz.) 4) Minó hatása volt a magyar hitvitának nyelvünkre és irodalmunkra? (Irodalomtörténeti.) 5) A classika-iskola jellemzése. (Irodalomtörténeti.) 6) A nyelvújítás története és eredménye. (Nyelvtörténeti.) 7) Egy magyar akadémia eszméje és létrejötte. (Irodalomtörténeti.) 8) Petőfi és az új népies iskola jellemzése. (Költészettörténeti) Tanár: Keszthelyi Endre.

Német nyelv, het. 3 óra. — „Iphigenie in Tauris.“ v. Goethe s néhány prózai olvasmány. Havonkint egy írásbeli dolgozat. — K. k. P. Thewrewk Árpád „Német tan- és olvasókönyv.“ II. k. Pest, 1873. Írásbeli dolgozatok: a) Fordítás. b) Szabaddolgozatok: „Das Kind der Sorge.“ v. Herder. (Umänderung.) 2) „Elegie bei dem Grabe meines Vaters“ v. Hölty (Umänderung.) 3) „Das Lied vom braven Mann.“ v. Bürger. (Inhaltsangabe.) 4) Belohnte Erlichkeit. (Erzählung.) 5) „Ein unnütz Leben ist ein früher Tod.“ Iphig. I. Aufz. 1. Auftr. Vers 63. (Erläuterung.) 6) Schilderung der Charactere im 4. Auftr. des IV. Aufz. von Goethe's „Iphig. in Tauris.“ 7) Um Gut's zu thun, brauch't's keiner Ueberlegung.“ Iphig. V. Aufz. 3. Aftr. Vers 190. (Erläuterung.) 8) Warum kämpften unsere Vorfahren Jarhunderte lang so heldenmüthig gegen die Türken. (Abhandlung.) — Tanár: Balázsi József.

Történelem, het. 3 óra. Magyarország oknyomozó történelme, tekintettel a miveltégi viszonyok- és a kortanra. — K. k. Horváth M. „Magyarok története.“ Pest, 1868. — Tanár: Kövessy Kálmán.

- Mennyiségtan**, het. 3 óra. 1) Algebrából: határozatlan egyenletek; kapcsolás-
tan; Newton kéttagú tantétele egész és tört kitevőkre. — K. k. Dr. Lutter
„Betűszám-*tan*.” Budapest, 1876. 2) Geometriából: a gömbháromszög-
tan s annak alkalmazása a csillagászatban. — K. k. Dr. Lutter „Mennyi-
ség-*tan*.” II. r. Pest, 1866. — Tanár: Lauch János.
- Természettan**, het. 5 óra. — A kísérletek alapján és a matematikai ismere-
tek felhasználásával: a hőtan, az anyag szerkezetére vonatkozó főbb
chemiai fogalmak. — A fénytán, delezesség, villamosság; befejezésül a
Kosmographia elemei. — K. k. Fehér Ipoly „Kísérleti természettan.”
Budapest, 1878. — Tanár: Polák Ede.
- Bölcsészettan**, het. 3 óra. — Tapasztalati Lélektan és Gondolkodástan. —
K. k. Purgstaller, Philosophiai Propaedeutika. Pest, 1862. — Tanár:
Nagy Alajos.

Testgyakorlás.

I—VIII. osztályokban. hetenkint 6 órában: egyszerű és összetett tag-
járás, ugrási, futási, előkészítő birkozási és társas szabadgyakorlatok.

Rendgyakorlatokból: arcz- és oldalsor alakítás, rendek és kettős rendek
fejlődése, a sorok kanyarodása, a menetirány és a sor változtatása s néhány
műrendgyakorlat. Mindezen gyakorlatok keresztülvitelénél a minden oldalú
mozgás és katonai szempont volt irányadó.

A szertornázásnál, melyre a tanóra második fele fordított, a használt
szerek valának: Ugró-mércze, himba-kötél, mászó-pózna és kötél, rézs, lábtó,
gyűrűhinta, korlát és nyújtó.

III.

A főgymnasium ifjúságának érdemsorozata.

Az érdemsorozatban előforduló rövidítések jelentménye.

G. kath. = gör. kath., g. k. v. = gör. kel. vallású, h. v. = helvét vallású,
ág. v. = ág. vallású, héb. = héber, k. r. n. p. = kegyesrendi növendékpap,
szab. = szabályszerű.

Érdemsorozati jegyek.

A magaviselet jelzésére: jó, szabályszerű, rossz.

A tanulmányi előmenetelre nézve: jeles = 1, jó = 2, elégséges = 3,
elégtelen = 4.

A) KÖTELEZETT TANTÁRGYAK.

I. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak								Rend- kívüli tantár- gyak		
		Vallásan	Latin nyelv	Magyar nyelv	Földrajz	Számítan	Természettan	Rajzoló mértan	Testgyakorlás		Széprás	Műfőnek
Acsai Vilmos	jó	1	2	1	1	1	1	2	2	2	2	
Augner Manó, héb.	szab.	2	3	3	2	3	2	2	3	2	—	
Baicz József	jó	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	
Bereczki László	szab.	2	4	4	2	4	3	4	1	3	2	
5. Bialoszkurszki Pál	szab.	2	4	3	3	4	2	3	1	2	3	
Biró Vendel	szab.	2	4	4	3	3	3	4	3	3	—	
Bleyer Arnold, héb.	szab.	2	2	3	2	2	3	3	2	3	3	
Bolyárics Tihámér, g. k. v.	jó	1	2	2	2	1	1	2	1	3	—	
Borbély József, ism.	szab.	1	3	1	1	2	2	2	3	2	—	
10. Deutsch Károly, héb.	szab.	2	4	4	2	3	2	3	1	3	3	
Feimer Hubert	szab.	3	3	3	2	2	2	3	3	3	3	
Fischer Adolf, héb.	jó	3	2	2	1	2	1	2	3	3	—	
Fischer Mihály, ism.	szab.	2	4	2	2	3	2	2	2	2	3	
Gallia Béla, héb.	jó	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—	
15. Grueszku János, g. k. v.	jó	1	3	3	2	2	1	2	2	1	—	
Grünberger Izsák, héb.	szab.	3	3	3	2	2	1	3	3	2	2	
Günsberger Mór, ism. héb.	szab.	1	2	3	3	3	1	2	3	2	2	
Hercz Armin, héb.	jó	1	3	2	1	2	1	2	2	3	2	
Héber Lipót, héb.	szab.	3	4	3	3	3	2	2	1	2	—	
20. Héger Ferencz	szab.	2	3	3	2	2	3	3	2	2	—	
Kalmár Imre	szab.	2	3	2	2	2	2	2	3	2	3	
Kiefer Miklós	jó	3	4	3	3	3	2	3	2	3	—	
Kiss János	jó	2	4	3	3	3	3	3	3	3	—	
K. Kiss Károly	szab.	2	4	4	3	4	4	3	2	3	—	
25. Kiss Pál, ism.	szab.	1	2	2	2	2	2	2	3	2	—	
Labancz Mihály	szab.	2	3	3	1	2	1	2	3	1	—	
Michalek Ignác	jó	2	4	2	2	2	3	3	3	3	3	
Millhofer Sándor, héb.	szab.	3	2	2	2	2	2	3	fm	2	—	
Nagy Mihály	jó	2	4	3	2	4	3	4	2	2	—	
30. Oberkirsch Péter, ism.	jó	2	2	3	3	2	1	2	2	1	2	
Patesan Szemen, g. k. v.	szab.	1	3	3	1	2	2	1	2	1	1	
Pálfı Endre	jó	1	2	1	2	2	1	1	1	2	—	
Plhal Leo	szab.	3	4	3	2	3	2	2	1	3	3	
Pokrián Gergely, g. k. v.	jó	1	3	3	2	2	2	2	1	1	1	

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak								Rend- kívüli tantár- gyak	
		Vallásan	Latin nyelv	Magyar nyelv	Földrajz	Számtan	Természetrajz	Rajzoló mértan	Testgyakorlás		Szépíráás
35. Pulai Mihály	jó	1	4	3	2	3	2	2	3	2	2
Rapcsányi Kálmán	szab.	3	4	4	3	3	2	3	1	3	—
Sáfrán Antal, ism.	jó	1	3	3	1	3	2	2	3	3	—
Sáfrán István	szab.	3	4	4	2	3	3	4	3	3	—
Sándor Rezső	szab.	1	2	2	1	1	1	1	1	1	—
40. Schäfer Lajos, héb.	szab.	1	1	3	2	2	2	3	2	2	2
Schillinger Ferencz, héb.	jó	3	3	3	2	2	2	2	3	2	2
Schindler Miksa, héb.	jó	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—
Stark János	jó	1	2	1	1	1	1	1	2	1	—
Stringovics Gyula	szab.	3	4	4	3	4	3	3	3	3	—
45. Szabó Mihály, héb.	szab.	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3
Szarvas Ferencz, ism.	szab.	1	4	4	3	3	1	3	4	3	—
Szent-Gály Jenő	szab.	3	3	3	1	1	1	2	fn	3	3
Szűcs István	jó	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2
Tarjányi József	szab.	2	4	3	2	3	2	3	2	3	2
50. Tix Miklós	jó	2	4	3	3	3	2	2	1	2	2
Walzer János	szab.	2	2	3	2	2	2	2	3	3	2
Weigand Károly	szab.	2	3	3	2	3	2	2	3	2	2
Weisz Sándor, héb.	szab.	3	3	3	3	3	3	4	3	2	3
Wirth János	szab.	1	2	3	1	1	2	1	2	1	2
55. Wojnárovics Sándor	jó	1	2	2	1	1	1	2	2	2	—
Zimay László	szab.	2	3	3	2	2	2	3	2	3	—

Beteg: Nemes Károly h. v.; — Kimaradtak: Farkas Antal, Golovics Gáspár, ism., K. Kiss Pál, ism., Schvarcz Adolf, héb.

Összesen: 61.

II. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak								Rend- kívüli tantár- gyak		
		Vallás	Latin nyelv	Magyar nyelv	Földrajz	Számítás	Természettudomány	Rajzoló mértan	Testgyakorlás		Szépirodalom	Művészet
Bajtai Ferencz	jó	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—	
Beke József	jó	1	1	1	1	1	1	1	3	1	2	
Bernfeld Izsák, héb.	jó	2	2	2	2	1	2	3	3	2	—	
Blau Sándor, héb.	jó	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—	
5. Dotisz István	jó	1	1	1	1	2	1	1	2	1	—	
Fényfy Tihamér	szab.	2	4	3	3	3	3	3	2	3	—	
Gassich László	jó	1	3	2	2	3	3	2	2	2	—	
Gesmay József, héb.	jó	2	2	2	1	1	1	2	2	2	—	
Hajagos Illés	jó	1	1	2	2	2	3	2	3	—	—	
10. Ivicz Mihály, ism.	szab.	1	3	2	1	3	1	2	3	2	—	
Jäger József	szab.	2	3	2	1	1	1	2	2	1	—	
Jokhel Antal	szab.	2	4	3	2	3	3	3	4	2	—	
Kecskeméti Árpád, héb.	jó	2	1	2	1	2	2	2	3	2	—	
Kovács Gergely	jó	1	3	2	2	2	2	2	1	1	2	
15. Kudela József	jó	1	2	2	1	3	2	1	2	1	—	
Kún István	szab.	2	3	2	2	2	2	2	2	2	—	
Lichtenstein Pál	szab.	2	4	3	3	4	3	3	4	3	—	
Lipóczi Elek	jó	1	4	2	2	2	2	2	3	2	—	
Lipóczi János	jó	1	4	2	4	1	3	3	fm	2	—	
20. Nikorits Lyuba, g. k. v.	szab.	3	3	3	3	3	3	3	2	3	—	
Papp György g. k. v.	jó	3	2	2	1	3	2	2	2	3	—	
Rapsányi Sándor	szab.	1	2	2	1	3	3	1	2	2	2	
Schwarz Ignác, héb.	jó	1	1	1	1	1	1	1	4	1	—	
Silbiger József, héb.	szab.	2	1	1	1	3	2	1	4	2	—	
26. Stein Miksa, héb.	jó	2	1	1	1	1	1	2	2	2	—	
Szabó Antal	jó	1	4	3	2	2	2	2	fm	2	—	
Szabó Imre	jó	1	3	2	1	2	1	2	1	2	—	
Tóth Kálmán	jó	1	2	1	1	1	1	1	2	2	2	
Weisz Antal, héb.	szab.	2	4	3	3	4	3	3	2	3	—	
30. Wunder Gusztáv, á. v.	jó	1	4	3	2	2	3	2	2	3	—	

Kimaradtak: Beck Ignác, héb., Fekete János, Steiner Miksa, héb., Szabó László, héb. — Betegek: Ferenczi József, Walter Gábor, héb. — Meghalt: Kecskeméti Vilmos, héb.

Összesen: 37.

III. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak									
		Vallás tan	Latin nyelv	Magyar ny.	Német nyelv	Földrajz	Szám tan	Természettan	Rajzoló mért.	Testgyakorlás	Művészet
Bajas Traján, g. k. v.	szab.	1	3	1	1	2	2	2	2	2	—
Baráncki Gyula	jó	2	3	1	1	2	1	1	1	1	1
Barmos Gábor	szab.	2	3	1	3	4	3	3	2	2	—
Csáki Mihály	jó	2	3	1	2	2	2	2	3	2	—
5. Csereklyei Géza, h. v.	szab.	1	3	1	2	2	2	2	2	2	—
Dimatschek Ferencz	szab.	3	4	3	1	4	2	3	3	3	—
Farkas Antal	szab.	2	3	1	3	4	2	3	2	1	—
Fehér Vilmos, héb.	jó	3	2	1	1	2	1	2	1	2	—
Firtling Sándor	jó	1	2	1	1	1	1	1	1	1	—
10. Gáll Endre, h. v.	jó	1	2	1	1	2	1	1	2	2	—
Grosz Lajos, héb.	jó	3	3	2	2	3	2	3	3	fm	—
Grünblatt Mihály, héb.	jó	1	3	1	1	3	1	1	2	1	—
Hochfelder Márton, héb.	jó	2	3	1	1	3	2	2	2	fm	—
Jasper Endre.	jó	1	3	2	1	3	2	2	2	3	—
15. Keeskeméti Adolf, héb.	jó	1	1	1	1	1	1	1	1	3	—
Klebovich Sándor	jó	2	3	2	1	2	3	2	2	2	2
Kopcsányi Ignác	szab.	2	3	3	3	4	1	3	1	1	2
Kovács József	jó	1	3	1	1	2	2	1	2	1	—
Kovács Mihály, ism.	szab.	3	3	2	2	2	2	3	3	2	—
20. Laczi János.	jó	2	4	1	4	3	3	1	3	fm	—
Novácki Jenő	jó	1	3	1	1	1	3	1	2	3	—
Nyári László	szab.	1	3	1	2	2	1	2	1	1	—
Oláh Endre, ism.	szab.	2	3	1	3	3	2	3	3	2	—
Rosenzweig Lajos, héb.	szab.	2	2	1	1	3	2	2	2	2	—
25. Rothbaum Ignác, héb.	szab.	2	3	1	1	2	1	2	2	3	—
Sándor Márton	szab.	2	4	2	4	3	3	3	3	3	—
Scheible Hermann	szab.	2	3	2	1	3	1	3	2	2	—
Schlosser József	jó	1	3	2	1	1	3	1	3	2	—
Steiner Henrik, héb.	szab.	1	3	1	1	3	2	1	2	1	—
30. Steiner Jakab, héb.	jó	2	3	1	1	3	3	2	2	1	—
Szabó Árpád	szab.	3	4	3	3	3	2	3	3	2	2
Szabó László	szab.	1	3	1	3	3	2	2	2	2	1
S. Tóth Gábor	jó	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—
Ujvári János	szab.	3	3	1	3	3	3	3	3	2	1
35. Varga János, ism.	szab.	2	3	1	3	3	2	3	3	1	2
Venetianer Lajos, héb.	szab.	1	3	1	1	2	1	1	2	1	—
Williger Gyula	jó	2	3	1	1	2	2	1	1	2	—
Wurm Ignác, héb.	jó	1	1	1	1	2	2	1	1	1	—

Kimaradtak: Révay Endre, Rosenfeld Ármin, héb.

Összesen: 40.

IV. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak									
		Vallás	Latin nyelv	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz s történel.	Betűszámítás	Rajzoló mértan	Természettan	Testgyakorlás	Művészet
Baltezán Mihály, g. k. v.	szab.	1	3	3	2	2	3	3	2	1	—
Bogoss Endre	szab.	1	3	2	3	1	3	2	1	1	1
Erdélyi Gyula	jó	1	3	2	3	2	4	2	2	1	—
Fehér Endre	szab.	1	2	2	2	2	2	3	1	3	—
5. Fischmann Adolf, héb.	szab.	1	2	1	1	1	2	1	1	2	—
Fleischmann József, héb.	jó	1	2	2	1	1	2	1	1	2	—
Friedmann Mór, héb.	szab.	1	3	3	2	1	3	3	2	2	—
Gianu Kornél, g. kat. v. ism.	szab.	2	3	3	3	2	3	3	2	3	—
Harkai István	jó	1	3	2	3	1	3	1	1	2	2
10. Hauzinger Imre	jó	2	3	3	3	1	3	2	2	2	—
Holzmann Ferencz	szab.	3	4	4	1	2	4	2	2	2	—
Kalapos Vilmos	szab.	3	4	3	4	2	4	3	2	1	—
Kecskeméti Emil, héb.	jó	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	—
Kerekes Gáspár	szab.	2	3	3	3	2	3	1	1	1	1
15. Kerekes János	szab.	2	3	2	4	2	4	4	1	4	—
Kis József	szab.	3	3	4	4	2	4	4	3	2	—
Klebovits László	szab.	3	4	4	3	2	4	3	3	3	—
Kopfmann Ágoston	szab.	1	3	2	2	2	4	1	2	1	—
Kun Gergely	szab.	2	3	3	3	1	4	2	3	2	—
20. Mego Béla, ism.	jó	2	3	3	3	1	3	3	2	2	—
Mottl Béla	szab.	1	3	3	1	1	3	1	2	2	—
Pethes Antal, ism.	szab.	1	3	2	3	1	3	3	1	2	—
Policzer Gyula, héb.	jó	1	2	1	1	1	2	2	1	2	—
Rimóczi Ferencz	szab.	3	4	4	4	3	4	3	3	2	1
25. Schäfer Samu, héb.	szab.	2	3	3	2	1	3	3	1	2	—
Stringovics Béla	szab.	3	4	4	3	1	4	4	3	fm	2
Szarvasy Zoltán	jó	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—
Villiger Béla	jó	2	3	3	3	1	3	1	1	2	—
Virág Ferencz	szab.	3	3	3	3	2	3	3	2	3	1

Kimaradtak : Langó János, Pupu György.

Összesen : 31.

V. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak										Rend- kívüli tantár- gyak		
		Vallásán	Latin nyelv	Görög nyelv	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz s tört.	Természetrájt	Mennyiségtan	Testgyakorlás	Rajz	Művészet		
Bagi Gyula	szab.	1	3	3	3	3	1	2	1	2				
Banó Gergely	szab.	2	3	3	3	3	3	2	3	3				
Bodri Mihály	jó	2	4	3	4	3	2	2	4	3				
Braun Salamon, héb.	szab.	2	3	2	3	1	2	2	3	2				
5. Csernák Sándor	jó	1	2	1	1	1	1	1	2	2	1			
Dobos Antal	jó	1	3	1	3	2	2	1	4	2				
Dömötör Dezső	szab.	1	3	1	2	1	1	1	3	1	1			
Dömötör Zoltán	jó	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1		
Kecskeméti Lajos, héb.	jó	1	2	2	2	1	1	1	2	3				
10. Keller Ödön, héb.	jó	1	2	1	2	1	2	1	2	2				
Kolbusz József	jó	2	3	2	3	1	2	2	4	2	1			
Kovács Béla	jó	1	2	1	2	2	1	1	2	2	1			
Kovács István	szab.	1	3	3	3	3	1	1	3	2				
Lakatos Ferencz	jó	1	3	2	3	2	2	2	3	2				
15. Lederer Ignác, héb.	jó	3	2	1	2	1	1	1	2	2				
Móra István	jó	1	2	1	2	1	1	1	3	2				
Pataki Antal	jó	1	3	2	3	1	2	2	3	3				
Reiner Vilmos, héb.	jó	2	3	2	3	1	1	1	1	2				
Schwartz Vilmos, héb.	szab.	1	2	1	1	1	1	1	2	2				
20. Schweiger Lajos, héb.	jó	2	3	2	2	1	1	1	3	3				
Sekulesz Adolf, héb.	szab.	2	3	1	2	1	1	2	2	3				
Simonides Sándor, öszt. dij.	szab.	1	3	3	2	3	1	2	3	3				
Spieler Jenő	jó	1	1	1	1	1	1	1	1	2				
id. Szabó László	szab.	2	3	2	4	1	2	2	4	3				
25. ifj. Szabó László	jó	1	2	1	2	1	1	1	2	3				
Szarka Jenő	szab.	2	3	2	3	2	2	1	3	3				
Tary István	jó	1	2	1	1	1	1	1	1	1				
Ugrik Géza, á. v., ism.	szab.	1	3	2	3	2	2	2	3	1				
Varga Pál	jó	1	3	2	3	2	1	2	3	2	1			

Kimaradtak: Samó István, Zirkelbach Imre, Zsifkovits Antal.

Összesen: 32.

VI. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magariselet	Rendes tantárgyak								Rendkívüli tantárgyak		
		Valdstan	Latin nyelv	Görög nyelv	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz s tört.	Mennyiségtan	Természetrajz	Testgyakorlás	Rajz	Műének
Ádám József	szab.	2	4	4	4	3	4	4	2	4	—	—
Baksay József	jó	1	2	2	1	1	1	2	1	2	1	1
Baksay Károly	jó	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—
Barakkó Miklós	jó	1	2	4	3	2	2	3	2	1	—	1
5. Battlay János	jó	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Bogyó István	jó	1	3	4	2	2	1	3	2	2	1	—
Brett Gusztáv, héb.	jó	2	3	4	3	1	1	3	2	2	—	—
Csabay Antal	jó	1	1	3	2	1	2	3	1	fm	—	—
Füleky Lajos	jó	1	2	3	2	1	1	3	1	1	—	—
10. Király Gáspár	jó	1	2	2	2	1	1	2	1	1	—	—
Klein Béla	szab.	2	3	4	3	1	2	3	2	1	—	1
Lusztig Mihály, héb.	jó	1	1	2	1	1	1	1	1	2	—	—
Michels Mátyás	jó	1	3	4	3	1	2	3	2	1	1	1
Oláh Sándor	jó	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
15. Simonides István, ösztöndij.	jó	1	2	2	2	1	1	3	1	2	—	1
Steiner Viktor, héb.	jó	3	2	2	3	1	1	2	2	3	—	—
Tóthfalusy Endre	jó	1	2	3	1	1	1	3	1	2	—	—
Valigurszky Antal	jó	1	3	3	2	2	2	2	2	2	1	—
Zámbó György	jó	1	3	3	2	1	1	3	1	1	—	—

Összesen: 19.

VII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak								Rend- kívüli tantár- gyak		
		Vallás tan	Latin nyelv	Görög nyelv	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz és tört.	Mennyiség tan	Természettan	Testgyakorlás	Rajz	Művészet
Baksay József, ösztöndíj.	jó	1	1	1	1	1	3	1	1	—	—	
Bolgár Mihály, k. r. n. p.	jó	1	3	2	2	1	3	2	1	1	1	
Csernus László, k. r. n. p.	jó	1	2	2	2	1	2	1	1	1	—	
Fekete Ignác, héb.	jó	1	2	2	2	1	2	3	1	2	—	
5. Fludorovics János, k. r. n. p.	jó	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	
Gombos László, k. r. n. p.	jó	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	
Haulik Károly	jó	1	3	2	2	1	1	2	1	2	—	
Hevessy Sándor	jó	1	2	2	2	1	2	2	2	f	—	
Horváth István, h. v.	jó	1	1	1	2	1	1	1	1	2	—	
10. Kecskeméti Zsigmond, héb.	jó	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—	
Keller János, k. r. n. p.	jó	1	3	2	2	1	1	3	1	—	1	
Kiss József, k. r. n. p.	jó	1	1	1	1	1	1	2	1	—	1	
Kovács János	szab.	1	3	2	2	2	2	2	2	2	—	
Kováts Antal, k. r. n. p.	jó	1	2	1	1	1	1	3	1	—	1	
15. Kozár Ferencz, k. r. n. p.	jó	1	3	2	1	1	1	3	1	—	1	
Mráz József	jó	2	4	3	3	2	3	4	2	2	—	
Nagy László	jó	1	1	1	1	1	1	2	1	1	—	
Nik Pál, k. r. n. p.	jó	1	2	2	1	1	1	2	1	—	1	
Reinhardt Mihály	jó	2	3	3	3	2	3	3	2	1	—	
20. Szabó Sándor, k. r. n. p.	jó	1	2	1	2	1	2	3	1	—	1	
Szent-Gály Gyula, ösztöndíj.	jó	1	1	1	1	1	1	1	1	f	1	
Traun Gyula, k. r. n. p.	szab.	1	3	1	2	1	2	3	1	—	1	
Veszelyi Sándor, k. r. n. p.	szab.	1	3	2	2	2	2	3	1	—	1	

Kimaradtak: Heinz József, Pleszkács József. — Magántanulásra léptek: Csillag Szilárd, Schlesinger Adolf, héb. — Meghalt: Trischák Ödön, ösztöndíj.

Összesen : 28.

VIII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak										Rend- kívül tantár- gyak	
		Vallásan	Latin nyelv	Görög nyelv	Magyar nyelv	Német nyelv	Történelem	Mennyiségtan	Természettan	Bölcsézet	Testgyakorlás	Rajz	Művészet
Barta György	jó	1	3	3	3	3	2	4	2	3	1	—	1
Binder Richárd, k. r. n. p.	jó	1	2	1	2	1	1	2	1	1	—	1	—
Biró Gáspár	jó	2	4	2	2	3	1	3	1	2	1	—	1
Biró Mátyás	szab.	2	3	3	2	3	1	4	2	3	1	—	1
5. Bittenbinder Mik. k. r. n. p.	jó	1	2	1	1	1	1	1	1	3	—	1	—
Csajtay Fer. k. r. n. p.	jó	1	2	2	1	1	1	1	1	1	—	1	1
Fech János, k. r. n. p.	jó	1	3	2	1	1	1	2	1	2	—	1	—
Fekete Ipoly, k. r. n. p.	jó	1	2	1	1	1	1	3	1	2	—	1	1
Földessy János, k. r. n. p.	jó	1	3	1	2	2	1	3	1	2	—	1	1
10. Gyenes Imre	jó	1	3	2	2	2	1	3	1	2	2	—	—
Hénap Tamás, k. r. n. p.	jó	1	2	2	1	1	1	2	1	1	—	1	1
Kovács Endre, k. r. n. p.	jó	1	2	1	2	2	1	3	1	2	—	1	1
Kovácsik Józs., k. r. n. p.	jó	1	2	1	2	1	1	1	1	2	—	1	—
Kóváry László, héb.	jó	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—
15. Kroll Rudolf, k. r. n. p.	jó	1	2	2	1	1	1	1	1	1	—	1	1
Matter János, k. r. n. p.	jó	1	2	1	1	1	1	2	1	2	—	1	1
Mészáros Ferencz	szab.	2	4	3	3	2	2	3	2	3	fm	—	—
Steiner Gusztáv, héb.	jó	1	3	2	1	1	1	3	1	2	1	—	—
Szabó Ernő, k. r. n. p.	jó	1	3	1	2	2	1	3	1	3	—	1	—
20. Szekeres Antal	szab.	2	4	3	3	3	2	3	2	3	1	—	—
Szerelemhegyi Károly	szab.	1	3	2	2	2	1	2	1	2	1	—	—
Varjú János, k. r. n. p.	jó	1	2	2	1	1	1	2	1	2	—	1	1
Vohradnik Kár. k. r. n. p.	jó	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1
Wiszt József	szab.	1	3	2	2	2	1	3	2	3	1	—	—

Kimaradt: Scherer István.

Összesen: 25.

B) NEM KÖTELEZETT TANTÁRGYAK.

Francia nyelvet tanultak:

- I. oszt. Schindler Miksa jó,
 III. oszt. Gáll Endre jel.,
 V. oszt. Kovács Béla, id. Szabó László jó, Schwarcz Vilmos jeles,
 VI. oszt. Steiner Viktor jel.,
 VII. oszt. Horváth István jeles előmenetellel.

Gyorsírást tanultak:

III. oszt. Gáll Endre, S. Tóth Gábor, Venetianer Lajos, Wurm Ignác jel., — Baránszki Gyula, Csereklyei Géza, Fehér Vilmos, Grünblatt Mihály, Kovács József, Kecskeméti Adolf, Steiner Henrik, Szabó László, Rosenzweig Lajos jó, — Rothbaum Ignác elégséges,

IV. oszt. Kecskeméti Emil, Kerekes János, Szarvasy Zoltán, Schäfer Soma jel., — Friedmann Mór, Kún Gergely, Mottl Béla, Policzer Gyula jó, — Klebovics László elégséges,

V. oszt. Dömötör Dezső, Dömötör Zoltán, Kovács Béla, Pataki Antal, Schwarcz Vilmos, Spieler Jenő, ifj. Szabó László, Tary István jel., — Braun Salamon, Sekulesz Adolf, id. Szabó László jó, — Lederer Ignác elégséges,

VI. oszt. Battlay János, Bogyó István, Brett Gusztáv, Csabay Antal, Füleky Lajos, Király Gáspár, Lusztig Mihály, Oláh Sándor, Valigurszky Antal, Zámbo György jel.,

VII. oszt. Gombos László, k. r. n. p., jel.,

VIII. oszt. Barta György, Fekete Ipoly, k. r. n. p., Gyenes Imre, Kőváry László, Mészáros Ferencz, Steiner Gusztáv, Szerelemhegyi Károly, Vohradnik Károly, k. r. n. p., jel. előmenetellel.

Zenét tanultak:

I. oszt. Patesan Sim., Pocián Gerg. jel., — Schindler Miksa, Stringovics Gyula jó, — Hercz Armin, Plhal Leo, Schäfer Lajos, Schillinger Ferencz, Szabó Mihály, Weigand Károly elégs., — Bleyer Arnold elégtelen,

II. oszt. Tóth Kálmán jó,

III. oszt. Baránszki Gyula jel., — Klebovics Sándor, Kopcsányi Ignác jó,

IV. oszt. Baltezáni Mihály, Mottl Béla, Stringovics Béla, Kecskeméti Emil, Schäfer Soma, Szarvasi Zoltán jel., — Kún Gergely jó,

V. oszt. Ifj. Szabó László, Schwarcz Vilmos, Spieler Jenő jel., — Kovács Béla, Reiner Vilmos jó,

VI. oszt. Lusztig Mihály jel., — Brett Gusztáv jó,

VII. oszt. Kiss József, k. r. n. p., Fludorovics János, k. r. n. p., Szent-Gály Gyula jel.

VIII. oszt. Csajtay Ferencz, k. r. n. p., Földessy János, k. r. n. p., Hénap Tamás, k. r. n. p., Kovács Endre, k. r. n. p., Kőváry László, Mészáros Ferencz, Szerelemhegyi Károly jeles előmenetellel.

IV.

S t a t i s z t i k a i t á b l á z a t o k .

1. A tanulók általános áttekintése.

Osztály	A tanulók száma			V a l l á s u k				Nyelvi viszonyaik (Minő nyelveket beszélnek?)				Szüleik polgári állása				Előmenetelők								
	beiratott	elhalt	elmaradt	rom. kath.	gör. kath.	görög kel.	helvét vall.	ágostai vall.	mózes vall.	magyar	magyar, német	magyar, tót	magyar, német, tót	magyar, román	magyar, német, román	értelmiség	önálló östermelők (földbirtokosok s bérlők)	önálló kereskedők s iparosok	magán-tisztviselők	személyes szolgáltatást tevők s munkások	Minden tantárgyból elégtelen	Egy tantárgyból elégtelen	Több tantárgyból elégtelen	Vizsgálatlan maradt
I.	61	—	4	38	—	4	1	—	14	36	18	—	—	3	—	16	14	18	—	9	36	10	10	1
II.	37	1	6	19	—	2	—	1	8	18	10	—	1	1	—	4	13	6	—	7	22	5	3	—
III.	40	—	2	23	—	1	2	—	12	14	20	1	1	—	2	10	7	12	—	9	31	4	3	—
IV.	31	—	2	21	1	1	—	—	6	14	13	—	—	2	—	15	2	10	2	—	19	3	7	—
V.	32	—	3	19	—	—	—	1	9	19	10	—	—	—	—	6	4	14	1	4	25	2	2	—
VI.	19	—	—	16	—	—	—	—	3	13	6	—	—	—	—	6	7	5	—	1	13	5	1	—
VII.	23	1	4	20	—	—	1	—	2	17	3	2	—	1	—	4	8	6	1	4	22	—	1	—
VIII.	26	—	1	23	—	—	—	—	2	15	6	2	1	—	—	8	6	5	4	2	20	5	—	—
Összesen :	274	2	22	179	1	8	4	2	56	146	86	5	3	8	2	69	61	76	8	36	188	34	27	1

a) A tanulók életkorának áttekintése.

Osztály	10 és kevesebb éves	11 éves	12 éves	13 éves	14 éves	15 éves	16 éves	17 éves	18 éves	19 és több éves	Összesen
I.	6	11	19	8	7	5	—	1	—	—	57
II.	—	3	7	9	5	3	2	1	—	—	30
III.	—	—	2	7	15	5	7	1	—	1	38
IV.	—	—	—	—	11	6	8	1	3	—	29
V.	—	—	—	1	2	5	13	6	1	1	29
VI.	—	—	—	—	—	1	3	11	1	3	19
VII.	—	—	—	—	—	1	—	5	5	12	23
VIII.	—	—	—	—	—	—	—	—	2	23	25
Összesen	6	14	28	25	40	26	33	26	12	40	250

b) A tanulók származási helyei.

Lakóhely	O s z t á l y								Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Helybeli	27	21	23	13	16	8	5	7	120
Pest-P.-S.-K.-Kun m. . .	8	2	4	5	7	4	4	1	35
Torontál megyei	7	—	2	—	1	1	—	1	12
Krassó „	4	—	3	5	—	—	—	—	12
Bars „	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Trencsén „	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Jász-N.-K.-Szolnok m. .	—	—	—	1	1	1	1	2	6
Baranya megyei	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Hont „	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Csongrád „	1	1	1	1	2	2	4	1	13
Szathmár „	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Sáros „	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Tolna „	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Zágráb „	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Árva „	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Heves „	—	—	—	1	1	—	—	2	4
Esztergom „	—	—	1	—	—	—	—	1	2
Zólyom „	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Bihar „	—	—	—	—	1	1	—	—	2
Temes „	3	3	—	—	—	1	—	—	7
Nógrád „	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Hunyad „	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Veszprém „	1	—	—	—	—	—	2	1	4
Somogy „	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Nyitra „	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Arad „	1	—	—	—	—	1	—	—	2
Poson „	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Bács-Bodrog megyei . .	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Abauj megyei	2	—	—	1	—	—	—	—	3
Határóvidéki	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Ung megyei	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Szolnok-Doboka m. . .	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Fejér megyei	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Vas „	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Szabolcs „	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Fogaras „	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Zemplén „	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Szörény „	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Összesen :	57	30	38	29	29	19	23	25	250

2. A tanulmányozás eredményének áttekintése osztályonként.

T a n t á r g y a k	I. osztály.				II. osztály.			
	jeles	jó	elégse- ges	elégte- len	jeles	jó	elégse- ges	elégte- len
Vallástan	22	20	14	—	17	11	2	—
Latin nyelv	5	14	18	19	9	6	7	8
Magyar nyelv	8	10	30	8	8	15	7	—
Földrajz	16	26	14	—	16	9	4	1
Számтан	11	22	18	5	10	9	9	2
Rajzoló mértan	9	24	18	5	9	14	7	—
Természetrájs	19	25	11	1	11	9	10	—
Testgyakorlás	10*	23	20	1	2*	16	6	4
*) 2 fölmentetett.				*) 2 fölmentetett.				
	III. osztály.				IV. osztály.			
Vallástan	16	16	6	—	14	8	7	—
Latin nyelv	3	4	27	4	2	4	18	5
Magyar nyelv	28	7	3	—	4	8	12	5
Német nyelv	23	5	8	2	7	5	13	4
Földrajz	5	14	15	4	—	—	—	—
Történelem	—	—	—	—	16	12	1	—
Számтан	12	18	8	—	2	4	13	10
Rajzoló mértan	9	18	11	—	9	6	11	3
Természetrájs	—	—	—	—	13	11	5	—
Természettan	14	11	13	—	—	—	—	—
Testgyakorlás	13*	15	7	—	6*	16	4	1
*) 3 fölmentetett.				*) 2 fölmentetett.				
	V. osztály.				VI. osztály.			
Vallástan	19	9	1	—	15	3	1	—
Latin nyelv	2	9	17	1	5	7	6	1
Görög nyelv	13	11	5	—	1	7	5	6
Magyar nyelv	4	11	12	2	6	7	5	1
Német nyelv	18	6	5	—	15	3	1	—
Történelem	18	10	1	—	13	5	—	1
Szám- és mértan	4	8	13	4	4	4	10	1
Természetrájs	17	12	1	—	11	8	—	—
Testgyakorlás	4	15	10	—	9*	7	1	1
				*) 1 fölmentetett.				

Tantárgyak	VII. osztály				VIII. osztály			
	jeles	jó	elégse- ges	elégte- len	jeles	jó	elégse- ges	elégte- len
Vallástan	21	2	—	—	23	3	—	—
Latin nyelv	8	6	8	1	3	10	10	3
Görög nyelv	11	10	2	—	10	10	6	—
Magyar nyelv	10	11	2	—	12	11	3	—
Német nyelv	18	4	—	—	13	9	4	—
Történelem	13	7	3	—	22	4	—	—
Szám- és mértan	6	7	9	1	6	6	12	2
Természetan	19	4	—	—	21	5	—	—
Philos. propaedeutika	—	—	—	—	10	9	7	—
Testgyakorlás	3*	6	—	—	9*	—	—	—

*) 2 világi és 12 k. r. n. p. fölmentetett.   *) 1 világi és 14 k. r. n. p. fölmentetett.

3. Az érettségi vizsgálatok eredményének áttekintése.

Jelentkezett	Írásbeli vizsgá- latot tett	Szóbeli vizsgá- latot tett	Érettnak nyil- vánított		Egyetemre szándékozott				Műegyetemre			Más pályára
			kittün- téssel	egysze- rűen	theologiai	juridikai	medikai	philoso- phiai k.	építészeti	mérnöki s. gépzési	vegyézi szakra	
25	20	19	2	17	15	2	1	1	—	—	—	—

V.

Figyelmeztetés.

Az 1880/81-iki tanévben a nyilvános tanulók fölvétele augusztus hó 3 utolsó napján történik. A tanév szeptember hó 1-én ünnepies „Veni Sancte“-vel nyitattik meg; a pótló s javító vizsgálatok szeptember hó 2 első napján fognak megtartatni.

A t. cz. szülők- s gyámokkal tájékozásul a „Középisk. Rendtartás“ következő pontjai közöltetnek:

5. §. A középiskola első osztályába szabályszerűen csak oly tanuló

léphet, ki a 9 évet betöltötte s 12 évnél nem idősebb. Tizenkét évnél idősebb fiú fölvétele fölött a tanártestület határoz. Ismereteinek mértékére nézve megköveteltetik, hogy a népiskola 4-ik osztályának tananyagában kellő jártassággal birjon; az ismereteit külön fölvéti vizsgálattal igazolja.

6. §. A felsőbb osztályokba való fölvétel a megelőző osztálynak sikeres végeztétől függ és az arról tanuskodó nyilvános iskolai okmányok alapján történik. Ha ez okmányokból az következtethető, hogy a fölvétetni óhajtó tanulónak előmenetelét azon osztályban, melybe fölvétetni kíván, alig remélhetni, — jogában áll minden tanintézetnek az illető tanulót fölvéti vizsgálat alá vonni, s annak eredményéhez képest alsóbb osztályba sorozni.

12. §. Minden tanuló fölvételének alkalmával atyja, anyja, vagy gyámja, illetőleg azok valamely külön megbizottja kíséretében tartozik az igazgatóságnál jelentkezni. A szülők vagy gyámok, kik nem laknak az intézet helyén, gyermekök vagy gyámfiok fölvételekor alkalmas helyettest kötelesek bemutatni, kire a házi felügyelet- és nevelésre nézve kötelességöket és jogukat átruházzák, hogy a gondviselésére bizott tanulóra nézve az igazgatóság értesítését elfogadhassa.

Kelt a kecskeméti kegyes tanítórendi főgymnasiunban, 1880. évi június hó 30-ikán.

Dr. Polák Ede,
igazgató.

